



ЈП Урбанизам - Крагујевац

34 000 Крагујевац ул. Краља Петра I 23

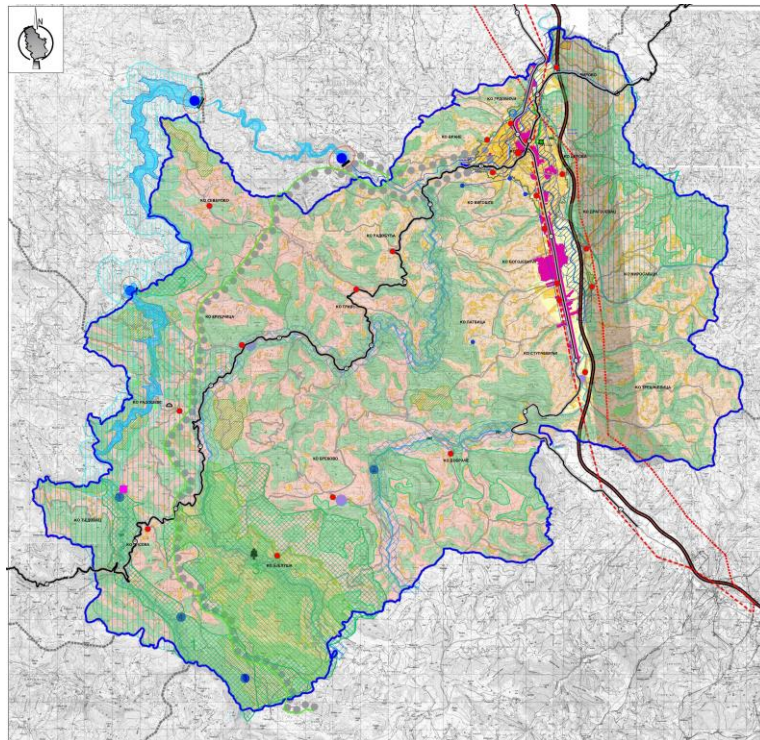
www.urbanizam.co.rs ПИБ: 101577522; Мат бр: 07165862
тел: 034/306-603 (централа); e-mail: office@urbanizam.co.rs
рачун: 165-7010418199-74; 155-42830-45; 205-61692-88



ОПШТИНА АРИЉЕ

ЕЛАБОРАТ ЗА РАНИ ЈАВНИ УВИД

**Измене и допуне Просторног плана општине Ариље
- елаборат за рани јавни увид -**



Крагујевац, 2022.



ОПШТИНА АРИЉЕ



ЈП Урбанизам - Крагујевац

34 000 Крагујевац ул. Краља Петра I 23

www.urbanizam.co.rs ПИБ: 101577522; Мат бр: 07165862
тел: 034/306-603 (централна); e-mail: office@urbanizam.co.rs
рачун: 165-7010418199-74; 155-42830-45; 205-61692-88



**Измене и допуне Просторног плана општине Ариље
-елаборат за рани јавни увид-**

В.Д. директора

Наташа Ивановић, дипл.инж.арх.

Крагујевац
2022.

*Измене и допуне Просторног плана општине Ариље
-елаборат за рани јавни увид-*

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ	 ОПШТИНА АРИЉЕ
ОБРАЂИВАЧ	 ЈП УРБАНИЗАМ – КРАГУЈЕВАЦ вд директор Наташа Ивановић, дипл.инж.арх
РУКОВОДИЛАЦ ИЗРАДЕ (одговорни планер):	Милана Анђелковић, дипл.простор.план. лиценца 100 0313 19 лиценца 201 1643 18 МП
КООРДИНАЦИЈА ИСПРЕД ОПШТИНЕ АРИЉЕ	Марија Цветић дипл.простор.план.
КООРДИНАЦИЈА ИСПРЕД ЈП УРБАНИЗМА:	Милана Анђелковић, дипл.простор.план.
МЕТОДОЛОГИЈА, КОНЦЕПЦИЈА, СИНТЕЗА:	Милана Анђелковић, дипл.простор.план.
РАДНИ ТИМ:	
<i>Уводне напомене</i>	Милана Анђелковић, дипл.простор.план.
<i>Обухват и опис граница</i>	Бојан Рајић, Ма инж.геод. Милана Анђелковић, дипл.простор.план.
<i>Обавезе, услови и смернице из Просторног плана Републике Србије и других развојних докумената</i>	Милана Анђелковић, дипл.простор.план.
<i>Скраћени приказ и оцена постојећег стања</i>	Милана Анђелковић, дипл.простор.план.
<i>Принципи, визија, циљеви и концепција просторног развоја</i>	Милана Анђелковић, дипл.простор.план.
<i>Планска решења просторног развоја јединице локалне самоуправе</i>	
<i>Опис и одређење намене простора (пољопривредно, шумско, водно, грађевинско и друго земљиште, укључујући обухват грађевинског подручја</i>	Милана Анђелковић, дипл.простор.план.
<i>Заштита, уређење, коришћење и развој природних система и ресурса</i>	Тијана Марковић, маст.инж.зашт.жив.сред. Весна Јовановић, дипл.хем.
<i>Просторни развој, дистрибуција становништва и мрежа насеља и јавних служби</i>	Милана Анђелковић, дипл.простор.план.
<i>Просторни развој и дистрибуција привредних делатности</i>	Милана Анђелковић, дипл. простор.план.
<i>Просторни развој туризма, организација и уређење туристичких у рекреативних простора</i>	Мирјана Маринковић Габарић, дипл.прост.план
<i>Воде, водна и водопривредна инфраструктура</i>	Владислав Миловановић, дипл.инж.грађ. Ивана Гвозденовић, дипл.инж.грађ.
<i>Просторни развој саобраћаја и инфраструктурних система и повезивање са регионалним инфраструктурним мрежама</i>	Владимир Раковић, дипл.инж.саоб. Милун Милићевић, дипл.инж.саоб. Ивана Гвозденовић, дипл.инж.грађ. Никола Тимотијевић, дипл.инж.ел. Марко Николић, дипл.инж.маш. Иван Пудар, дипл.инж.грађ.

*Измене и допуне Просторног плана општине Ариље
-елаборат за рани јавни увид-*

Енергетика и енергетска инфраструктура	Никола Тимотијевић, дипл.инж.ел. Марко Николић, дипл.инж.маш.
Електронске комуникације и поштански саобраћај	Никола Тимотијевић, дипл.инж.ел.
Третман отпада, комуналне зоне и објекти	Тијана Марковић, маг.инж.зашт.жив.сред. Весна Јовановић, дипл.хем.
Одбрана земље и ванредне ситуације	Томислав Спасенић, дипл.простор.план.
Правила и мере заштите животне средине, предела, природних и културних добара	Тијана Марковић, маг.инж.зашт.жив.сред. Весна Јовановић, дипл.хем. Милана Анђелковић, дипл. простор. план.
Намена простора и биланс површина	Милана Анђелковић, дипл. простор. план. Мирјана Маринковић Габарић, дипл.прост.план
Попис парцела и опис локација за јавне површине	Милана Анђелковић, дипл. простор. план.
Мере за равномерни регионални територијални развој	Милана Анђелковић, дипл. простор. план.
Уређајна основа за насеље Грдовићи Уређајна основа за насеље Богојевићи Уређајна основа за насеље Латвица Уређајна основа за насеље Ступчевићи Уређајна основа за насеље Трешњевица Уређајна основа за насеље Миросалци Уређајна основа за насеље Драгојевац Уређајна основа за насеље Вирово	Лазар Мандић, ма.инж.арх. Мила Брајковић, ма.инж.арх. Весна Савић, дипл.инж.арх. Мирјана Ћирић, дипл.инж.арх. Наташа Матовић, дипл.инж.арх. Весна Јовановић Милошевић, дипл.инж.арх. Соња Јовановић, дипл.инж.арх. Томислав Спасенић, дипл.простор.план. Милана Анђелковић, дипл. простор. план. Мирјана Маринковић Габарић, дипл.прост.план
Правила уређења и грађења	Милана Анђелковић, дипл. простор. план. Мила Брајковић, ма.инж.арх
Имплементација	Милана Анђелковић, дипл. простор. план.
Геодетско документациона и аналитичко информациона основа	Бојан Рајић, мастер инж.геод. Ивица Јовановић, инж.геод.
База просторних података (ГИС)	Милана Анђелковић, дипл.простор.план. Марко Николић, дипл.инж.маш.
Картографска обрада (САД)	Милана Анђелковић, дипл.простор.план. Марко Николић, дипл.инж.маш.
Техничка подршка	Светлана Драгојловић, грађ.тех.

Садржај:

ОПШТА ДОКУМЕНТАЦИЈА	
1. Решење о упису у судски регистар.....	
2. Лиценца и изјава одговорног планера.....	
ТЕКСТУАЛНИ ДЕО	
1. УВОДНИ ДЕО.....	1
1.1. Правни и плански основ за израду Измена и допуна просторног плана општине Ариље.....	1
2. ОПИС ГРАНИЦЕ ОБУХВАТА ПЛАНА.....	2
3. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА 3	
3.1. Извод из просторног плана Републике Србије од 2010. До 2020. године („Сл.гл. РС“, број 88/11 , у даљем тексту ППРС).....	3
3.2. Извод из Нацрта Просторног план Републике Србије од 2021.до2035.године (у процедури доношења).....	3
3.3. Извод из Уредбе о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа („Сл. гласник РС“, број 1/13).....	5
3.4. Извод из Просторног плана подручја изворишта водоснабдевања регионалног подсистема «РЗАВ».....	9
3.5. Извод из Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд – Јужни Јадран, деоница Пожега – Бољаре (Граница са Црном Гором) (Ауто – пут Е – 763) фаза рани јавни увид.....	10
3.6. Извод из Просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта регионалног пречишћавање отпадних вода на територији јединица локалних самоуправа Пожеге, Ужице и Ариље - фаза рани јавни увид.....	12
4. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА, НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА И ОСНОВИХ ОГРАНИЧЕЊА.....	15
4.1. ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ.....	15
4.1.1. Природни услови.....	15
4.1.2. Пољопривредно земљиште.....	17
4.1.3. Шуме и шумско земљиште.....	18
4.1.4. Воде и водно земљиште.....	19
4.1.5. Минерални - енергетски ресурси.....	20
4.2. СТАНОВНИШТВО, МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ.....	20
4.2.1. Становништво.....	20
4.2.2. Мрежа насеља.....	23
4.3. ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ.....	24
4.3.1. Пољопривреда.....	24
4.3.2. Рибарство.....	25
4.3.3. Индустрија, мала и средња предузећа.....	25

4.3.4. Шумарство и лов.....	26
4.3.5. Туризам	26
4.4. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ.....	28
4.4.1. Саобраћајна инфраструктура	28
4.4.2. Водопривредна инфраструктура	29
4.4.3. Електроенергетска инфраструктура.....	33
4.4.4. Термоенергетска инфраструктура.....	33
4.4.5. Електронска комуникациона инфраструктура	34
4.4.6. Комунална инфраструктура.....	34
4.5. НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНА И ПРИРОДНА ДОБАРА	34
4.5.1. Непокретна културна добра.....	34
4.5.2. Заштићена природна добра.....	35
4.6. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	37
4.6.1 Квалитет ваздуха.....	38
4.6.2 Квалитет земљишта	38
4.6.3 Квалитет вода.....	39
5. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ПЛАНА.....	40
6. ПЛАНИРАНА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА И ПРЕДЛОГ ОСНОВНИХ УРБАНИСТИЧКИХ ПАРАМЕТАРА.....	43
6.1. Планирана претежна намена површина за територију општине, биланс површина	43
6.2. ПРЕДЛОГ ОСНОВНИХ УРБАНИСТИЧКИХ ПАРАМЕТАРА	43
6.2.1 ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ	44
6.2.2. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ	45
6.2.3. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ	45
6.2.4. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ	45
6.3. Планирана претежна намена површина у насељима за која се раде уређајне основе, предлог основних урбанистичких параметра и биланс површина	46
7. ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ ПЛАНИРАЊА У ПОГЛЕДУ УНАПРЕЂЕЊА НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА.....	55
ГРАФИЧКИ ДЕО
ПРИЛОГ
Одлука о изради измене и допуне просторног плана општине Ариље



ГРАФИЧКИ ДЕО:

Редни број	Назив графичког прилога	Размера
1.	ПЛАНИРАНА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА	1:50.000
2.	УРЕЂАЈНЕ ОСНОВЕ ЗА НАСЕЉА	
	2.1. Уређајне основе за насеље Грдовићи Претежна и детаљна намена површина и објеката;	1:5000
	2.2. Уређајне основе за насеље Вирово Претежна и детаљна намена површина и објеката;	1:5000
	2.3. Уређајне основе за насеље Богојевићи Претежна и детаљна намена површина и објеката;	1:5000
	2.4. Уређајне основе за насеље Драгојевац Претежна и детаљна намена површина и објеката;	1:5000
	2.5. Уређајне основе за насеље Латвица Претежна и детаљна намена површина и објеката;	1:5000
	2.6. Уређајне основе за насеље Миросаљци Претежна и детаљна намена површина и објеката;	1:5000
	2.7. Уређајне основе за насеље Ступчевићи Претежна и детаљна намена површина и објеката;	1:5000
	2.8. Уређајне основе за насеље Трешњевица Претежна и детаљна намена површина и објеката;	1:5000

ОПШТА ДОКУМЕНТАЦИЈА

1. Решење о упису у судски регистар

Измене и допуне Просторног плана општине Ариље
-елаборат за рани јавни увид-

 8000074439449	ИЗВОД О РЕГИСТРАЦИЈИ ПРИВРЕДНОГ СУБЈЕКТА		Република Србија Агенција за природне регистре
ОСНОВНИ ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТАК			
Матични / Регистарски број	07165862		
СТАТУС			
Статус привредног субјекта	Активан		
ПРАВНА ФОРМА			
Правна форма	Јавно предузеће		
ПОСЛОВНО ИМЕ			
Пословно име	Јавно предузеће Урбанизам-Крагујевац		
Скраћено пословно име	ЈП Урбанизам-Крагујевац		
ПОДАЦИ О АДРЕСАМА			
Адреса седишта			
Општина	КРАГУЈЕВАЦ		
Место	КРАГУЈЕВАЦ		
Улица	Краља Петра I		
Број и слово	23		
Спрат, број стана и слово	/ /		
Адреса за пријем електронске поште			
Е- пошта	office@urbanizam.co.rs		
ПОСЛОВНИ ПОДАЦИ			
Подаци оснивања			
Датум оснивања	6. јун 1973		
Време трајања			
Време трајања привредног субјекта	Неограничено		
Претежна делатност			
Шифра делатности	7111		
Назив делатности	Архитектонска делатност		
Остали идентификациони подаци			
Порески Идентификациони Број (ПИБ)	101577522		

Дана 03.08.2022. године у 09:47:27 часова

Страна 1 од 3

Измене и допуне Просторног плана општине Ариље
-елаборат за рани јавни увид-

Подаци од значаја за правни промет	
Текући рачуни	
	165-0007010418199-74 200-3437380101988-46 165-0007010418571-25 165-0007010418528-57 165-0007010418474-25 840-0000000975743-68 200-3437380101005-85 205-0000000061692-88 165-0007010418652-73 165-0007010418617-81
Контакт подаци	
Телефон 1	+381 (0)34 306603
Факс	+381 (0)34 335252
Интернет адреса	www.urbanizam.co.rs
Подаци о статусу / оснивачком акту	
Датум важећег статуса	
Датум важећег оснивачког акта	18. октобар 2016

Законски (статутарни) заступници			
Физичка лица			
1. Име	Наташа	Презиме	Ивановић
ЈМБГ	2908962725030		
Функција	в.д. директора		
Ограничење супотписом	не постоји ограничење супотписом		

Надзорни одбор			
Председник надзорног одбора			
Име	Ненад	Презиме	Петковић
ЈМБГ	1602969720020		
Чланови надзорног одбора			
1. Име	Споменка	Презиме	Петровић
ЈМБГ	0105966797637		
2. Име	Весна	Презиме	Савић
ЈМБГ	0604961725022		

Дана 03.08.2022. године у 09:47:27 часова

Страна 2 од 3

Измене и допуне Просторног плана општине Ариље
-елаборат за рани јавни увид-

Чланови / Сувласници	
Подаци о члану	
Пословно име	Grad Kragujevac
Регистарски / Матични број	07184069
Подаци о капиталу	
Новчани	
износ	датум
Уписан: 472.589,21 EUR, у противвредности од 37.280.199,83 RSD	
износ	датум
Уплаћен: 472.589,21 EUR, у противвредности од 37.280.199,83 RSD	31. децембар 2004
Удео	износ(%)
	100,000000000000

Основни капитал друштва	
Новчани	
износ	датум
Уписан: 472.589,21 EUR, у противвредности од 37.280.199,83 RSD	
износ	датум
Уплаћен: 472.589,21 EUR, у противвредности од 37.280.199,83 RSD	31. децембар 2004



Регистратор, Миланчи Маглов

Дана 03.08.2022. године у 09:47:27 часова

Страна 3 од 3

2. Лиценца и изјава одговорног планера



ИНЖЕЊЕРСКА КОМОРА СРБИЈЕ

ЛИЦЕНЦА

ОДГОВОРНОГ ПЛАНЕРА

На основу Закона о планирању и изградњи и
Статута Инжењерске коморе Србије

УПРАВНИ ОДБОР ИНЖЕЊЕРСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ
утврђује да је

Милана М. Анђелковић

дипломирани просторни планер

ЛИВ 10584094043

одговорни планер

Број лиценце

100 0313 19



ПОТПРЕДСЕДНИК
УПРАВНОГ ОДБОРА
ИНЖЕЊЕРСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

Модраговић

Датумка Обрадовић
дипл. грађ. инж.

У Београду,
28. марта 2019. године

Број: 02-12/459538
Београд, 07.11.2022. године



На основу члана 14. Статута Инжењерске коморе Србије
("СГ РС", бр. 36/19), а на лични захтев члана Коморе,
Инжењерска комора Србије издаје

ПОТВРДУ

Којом се потврђује да је Милана М. Анђелковић, дипл. пр. планер
лиценца број

100 0313 19

Одговорни планер

на дан издавања ове потврде члан Инжењерске коморе Србије, да је измирио
обавезу плаћања чланарине Комори за текућу годину, односно до 01.11.2023.
године, као и да му није изречена мера пред Судом части Инжењерске
коморе Србије



Председница Инжењерске коморе Србије

Марица М.
Марица Мијајловић, дипл. инж. арх.

фаза: Рани јавни увид

На основу члана 37. став 4. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 81/09, 64/10 - одлука УС РС, 24/11, 121/12, 42/13 - одлука УС РС, 50/13 - одлука УС РС, 98/13 - одлука УС РС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/2019 – др. закон, 9/20 и 52/21), и члана 27. став 1. Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС“, бр. 32/2019). у својству одговорног планера, дајем следећу

ИЗЈАВУ

Елаборат за рани јавни увид планског документа:

Измена и допуна Просторног плана општине Ариље

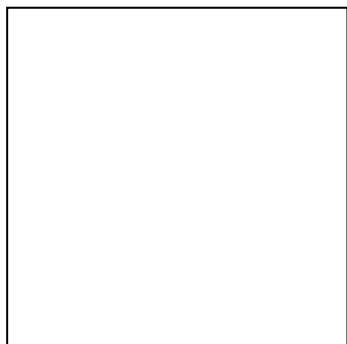
- је урађен у складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 81/09, 64/10 - одлука УС РС, 24/11, 121/12, 42/2013 - одлука УС РС, 50/13 - одлука УС РС, 98/13 - одлука УС РС, 132/14, 145/14 и 83/18, 31/19, 37/19 – други закон, 9/20 и 52/21),
- је урађен у складу са Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Службени гласник РС", број 32/2019).

Одговорни планер: Милана Анђелковић, дипл.простор.план

Број лиценце: 100 0313 19

Лични печат:

Потпис:



Место и датум:

Крагујевац, 2022 год.

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

1. УВОДНИ ДЕО

Приступа се Изради измена и допуна Просторног плана општине Ариље („Службени гласник општине Ариље”, број 05/11) на основу Одлуке о изради Измене и допуна Просторног плана општине Ариље („Службени гласник општине Ариље”, број 05/20, у даљем тексту Измене и допуна Плана).

У складу са Одлуком о изради стратешке процене утицаја измена и допуна Просторног плана општине („Службени гласник општине Ариље”), приступа се изради стратешке процене утицаја Измена и допуна Плана на животну средину (у даљем тексту Стратешка Процена).

Носилац израде Измена и допуна плана је Општинска управа општине Ариље у складу са чланом 47. став 1. Закона о планирању и изградњи.

Обрађивач Измена и допуна плана је ЈП „Урбанизам – Крагујевац из Крагујевца.

Предмет измена и допуна Плана обухвата целу територију општине Ариље, површине од 349,23km². Коначна граница Измена и допуна Просторног плана ће се утврдити приликом израде и верификације нацрта Измене и допуна Просторног плана.

Начела планирања, коришћења, уређења и заштите простора су: уређивање стратегије, политика, мера, правила, просторне организације, коришћења и заштите и уређења општине Ариље и услова за изградњу, усмеравање, унапређивање и заштиту простора.

Планирање, коришћење, уређење и заштита простора у обухвату Измена и допуна просторног плана засниваће се на принципима уређења и коришћења простора утврђеним чланом 3. Закона о планирању и изградњи (“Сл. гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 испр., 64/10 -одл. УС, 24/11, 121/12, 42/13 - одл.УС, 50/13-одл.УС, 98/13 - одл. УС, 132/14 и 145/14, 83/18, 31/2019-9, 9/2020 и 52/2021) и Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС”, број 32/2019) и другим законским и подзаконским актима и документима Републике Србије (документи развојног планирања, јавних политика и остали плански документи) којима се уређује ова област. Израда Измене и допуна плана ће бити заснована на планској, студијској, техничкој и другој документацији, резултатима досадашњих истраживања и важећим документим за планског подручје.

Саставни део Измене и допуна Плана ће чинити и Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину измене и допуна Просторног плана општине Ариље.

Циљ елабората за рани јавни увид, јесте упознавања јавности са општим циљевима и сврхом израде Измена и допуна Плана, планираном претежном наменом површина и очекиваним ефектима планирања. Елаборат за рани јавни увид Измена и допуна Плана садржи: текстуални и графички део и документацију.

1.1. Правни и плански основ за израду Измена и допуна просторног плана општине Ариље

Правни основ за израду Измена и допуна плана садржан је у одредбама:

- Закона о планирању и изградњи (“Сл. гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 испр., 64/10 - одл. УС, 24/11, 121/12, 42/13 - одл.УС, 50/13-одл.УС, 98/13 - одл. УС, 132/14 и 145/14, 83/18, 31/2019-9, 37/19, 9/2020 и 52/2021);
- Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања (“Сл. гласник РС”, бр. 32/2019);
- Одлука о изради Измене и допуна Просторног плана општине Ариље („Службени гласник општине Ариље”, број 05/20)

- Одлука о приступању изради Стратешке процене утицаја на животну средину измене и допуне Просторног плана општине („Службени гласник општине Ариље”, број 05/20)

Плански основ за израду Измене и допуне плана је садржан у одредбама:

- Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године (“Службени гласник РС” бр.88/10);
- Просторни план Републике Србије од 2021. до 2035. године (“Службени гласник РС” бр.88/10) – фаза Нацрт плана;
- Регионални просторни план Златиборског и Моравичког управног округа („Сл. гласник РС”, број 1/13);
- Просторног плана подручја изворишта водоснабдевања регионалног подсистема Рзав”, “Службени гласник РС”, број 131/04;

Документацију од значаја за израду Измене и допуне плана чине:

- Просторни план општине (Службени лист општине Ариље. Број 5/2011);
- Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд – Јужни Јадран, деоница Пожега – Бољаре (Граница са Црном Гором) (Ауто – пут Е – 763) фаза рани јавни увид;

Просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта регионалног пречишћавање отпадних вода на територији јединица локалних самоуправа Пожеге, Ужице и Ариље - фаза рани јавни увид;

2. ОПИС ГРАНИЦЕ ОБУХВАТА ПЛАНА

Одлуком о изради Измена и допуна Плана утврђена је оквирна граница обухвата Просторног плана, а коначна граница обухвата Просторног плана ће се дефинисати Нацртом Плана.

Оквирна граница обухвата Измена и допуна плана односи се на административно подручје општине Ариље, које је дефинисано границом територијалне јединице општине Ариље.

Предметним Изменама и допунама Плана обухваћене су катастарске општине Грдојевићи, Богојевићи, Латвица, Ступчевићи, Трешњевица, Миросалџи, Драгојевац и Вирово.

Укупна површина подручја обухваћеног оквирном границом обухвата Измена и допуна износи око 349,23km².

3. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

3.1. Извод из просторног плана Републике Србије од 2010. До 2020. године („Сл.гл, РС“, број 88/11 , у даљем тексту ППРС)

У складу са Просторним планом Републике Србије, територија општине Ариље припада развојној осовини II ранга (коридори I ранга су коридори X и VII као међународни). Део је ширег простора, односно развојне осовине дуж Западне Мораве која се пружа правцем исток - запад, као и дела осовине правца пружања од Пожеге ка Ивањици и Новом Пазару.

Подручје Ариља се налази између Чачка и Ужица као урбаних центара државног значаја, при чему припада функционалном урбаном подручју државног значаја, које чине Ужице, Ариље, Пожега, Чајетина, Бајина Башта и Косјерић.

У погледу коришћења земљишта, на подручју општине Ариље доминира шумско и пољопривредно земљиште. У наредном периоду је планом наглашен развој пољопривреде, и то мешовитог и пашњачког сточарства, воћарства усмереног на јагодасто воће, производње органске хране и лековитог биља.

Демографски токови у општини Ариље нису оцењени као изразито негативни, тако да је основном демографском класификацијом одређено да Општина припада ослабљеним (регресивним) подручјима.

Као планско решење од највећег значаја за подручје Ариља издваја се планирани коридор аутопута Београд - Јужни Јадран, који из правца Пожеге пролази долином Моравице, источно од постојећег државног пута I реда у правцу Ивањице. По питању других инфраструктурних система нису дефинисана значајнија планска решења за подручје Општине.

У погледу развоја туризма, подручје Ариља припада Туристичком кластеру Југозападна Србија, у којем се развој туризма базира првенствено на природним вредностима.

Подручје општине Ариље је означено као подручје квалитетне животне средине, које осим потенцијалног плављења у долини реке Моравице, није угрожено нити изложено значајнијим видовима загађења и нарушавања животне средине.

3.2. Извод из Нацрта Просторног план Републике Србије од 2021.до2035.године (у процедури доношења)

Просторни план Републике Србије од 2021.-2035. који је у процедури доношења, препознаје осовине/ појасеве примарног и секундарног развоја, као главне покретаче развоја и умрежавања градова и општина Републике Србије. Општина Ариље се налази у оквиру „урбаног подручја градова у долини Западне Мораве (Ужице, Чачак, Краљево и Крушевац) који се испољавају у форми агломерација – морфолошки и просторно – функцијски повезани урбани центри значајног функцијског капацитета, добре саобраћајне повезаности, али са угроженим демографским капацитетом услед дејства метрополског подручја. Општина Ариље припада западноморавском појасу примарне осовине/појаса развоја, који се пружа на правцу дуж Западне Мораве, од Ужица ка Чачку, Краљеву, Крушевцу и Коридору X, који пружа могућност просторне интеграције у правцу БиХ на западу и даље преко тимочког појаса у правцу Бугарске и Коридора IV на истоку и секундарној осовини голијско – пештерски појас – на правцу од Пожеге ка Ариљу, Ивањици и Сјеници односно ка Црној Гори (Бару).

Остала планска решења Нацрта Просторног плана РС од 2021. до 2035.

У оквиру области **водопривреде** на подручју непосредне близине општине Ариље планирана је акумулације Сврачково (која је у изградњи), Роге и Орловача првог нивоа значаја, на реци Велики Рзав (Приоритетни објекти са гледишта потреба у блиском периоду, за које треба урадити документацију неопходну за израду ППППН у циљу дефинисања и резервисања простора за њихову реализацију). Једно од приоритетних планских решења до 2025. године у области Воде и водопривредна инфраструктура и заштите воде од загађења јесте почетак реализације постројење за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) за неколико агломерација које могу бити прикључене на исти регионални канализациони систем (Ужице и Севојно; Пожега, Ариље, Косјерић и Ивањица).

Планска решења што се тиче **иновативне и пословне индустријске структуре** укључује и пословне инкубаторе који су инструменти локалног економског развоја за привлачење Start-up, Микро, мала и средња предузећа (ММСП) и предузетника ка иновативном развоју производа. У Србији постоји више од 40 пословних инкубатора који су присутни у свим регионима Србије. Планира се и подржава успостављање и развој нових регионалних иновационих start-up центара у неколико урбаних центара између осталог и у општини Ариље. У оквиру активних пројеката прерађивачке индустрије у општини Ариље планирано је субвенционисање у оквиру Прераде и конзервирања воћа и поврћа.

У области **саобраћајне инфраструктуре** кроз општину Ариље планиран је примарни, међународни и значајнији национални друмски правци са целогодишњом понудом, који је у коридорима главних постојећих и планираних аутопутева (државни путеви IA реда) : аутопут у изградњи А2 (Е-763, ДП IA реда бр. 2, завршен на деоници Београд – Прелјина). Планска решења у развоју друмског саобраћаја обухватју завршетак изградње аутопутског правца и активности на аутопутској рути 4 (SEETO):Чачак – Пожега (IA број 2 (Е-763) – Ариље – Ивањица (IB 283 број 21, Е-763) – Сјеница (Дуга Пољана) – Бољаре (граница са Републиком Црном Гором) (IIA број 197, Е-763).

У области **Енергетика, енергетска инфраструктура и енергетска ефикасност** у оквиру производње електричне енергије планирани су пројекти даљег развоја и реконструкције постојеће мреже напонског нивоа 110 kV ради обезбеђења сигурног напајања корисника преносног система – реконструкција постојећих водова 110 kV који су на крају експлоатационог века, као и изградња нових водова којима се решавају проблеми несигурног, радијалног напајања трансформаторских станица 110/X kV „Ариље”.

У развоју гасне привреде планиран је просторни развој разводног гасоводног система ГРЧ Пожега – Ариље и разводни гасовод до 16 бар – одвојак за Ивањицу.

У области **Заштите и унапређења животне средине** према просторној диференцијацији квалитета животне средине општина Ариље се убраја у подручја угрожене животне средине (локалитети са повременим прекорачењем граничних вредности, субурбане зоне насеља најугроженијих подручја из I категорије, сеоска и викенд насеља, туристичке зоне са прекомерним оптерећењем простора, подручја експлоатације минералних сировина, државни путеви I и II реда, велике фарме, зоне интензивне пољопривреде, водотоци III класе) са мањим утицајима на човека, живи свет и квалитет живота. На овим подручјима треба спречити даљу деградацију и обезбедити побољшање постојећег стања, како би се умањила угроженост животне средине као ограничавајућег фактора развоја. Потребно је одредити најадекватније начине коришћења природних ресурса и простора са циљем очувања природних вредности и унапређења животне средине.

У области **Заштита, уређење и одрживо коришћење природног и културног наслеђа и предела**, река Мали Рзав представља подручје предложено за заштиту, док је подручје Мучањ – Велики Рзав планирано за заштиту у оквиру површина већих од 1000 ha у Републици Србије.

Према Заштити, уређење и одрживо коришћење културног наслеђа у оквиру Просторно културно – историјске целине општина Ариље се убраја у предеоне целине чије су централне одреднице непокретна културна добра.

У области спровђења приоритет у изради просторних планова подручја посебне намене представља ревизија свих планова донетих пре 2010. године, како би се сагледао степен имплементације планских решења и извршила провера концепције просторног развоја на подручју посебне намене. Утврђује се обавеза разраде приоритетних планских решења ППРС кроз израду и доношење следећих ППППН за: сливове великих и средњих акумулације између осталог и подручје изворишта воде и другу водопривредну инфраструктуру регионални систем Рзав са акумулацијама Сврачково, Роге и Орловача.

3.3. Извод из Уредбе о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа („Сл. гласник РС”, број 1/13)

Према скраћеном приказу и оцени постојећег стања регионалног просторног плана, територија Општине Ариље се налази у обухвату Златиборског управног округа са површином од 349 km². Подручје Општина Ариље улази у брдска, предпланинска и планинска пољопривредна подручја и убраја се у водеће националне рејоне за производњу *шљива, јабука и малина*. У општини са доминантном/развијеном аграрном структуром и то у њиховим руралним планинским подручјем, највећи проценат домаћинства је са пољопривредним изворима прихода око 51%. Под шумама и шумским земљиштем налази се 15,286 ha тј. 43,8%, на подручју општине налази се ловиште Мали Рзав.

Главни хидролошки потенцијали подручја су реке Моравица и Велики Рзав. Надпросечни водни потенцијал подручја огледа се у планираној акумулацији Велики Рзав-Ариље: (14,15 L/skm²).

На подручју општине Ариље 2002. године живело је 19.784 становника. Према старосној структури Ариље улази у демографски старо становништво. Ариље улази у функционалну утицајну зону града Ужица и града Чачка. Изражена је примарна линеарна и полицентрична агломерација настала око чворишта западноморавског и ибарског развојног појаса, на потезу Чајетина – Ужице/Севојно – Пожега – Чачак, којој се придружују Горњи Милановац, Косјерић, Ариље и Лучани, као и насеља њиховог непосредног окружења. Агломерација се наставља на исток ка Краљеву и даље дуж западноморавског развојног појаса све до Коридора X. Општина Ариље се убраја у регионални индустријски центри (са 1-5 хиљада запослених у овом сектору).

Инициране су дневне миграције на релацији приградска села–општински/градски центри и формирање урбаних агломерација са елементима дневног урбаног система. То је посебно изражено у примарној агломерацији подручја Просторног плана на потезу Чајетина – Ужице/Севојно – Пожега (Косјерић и Ариље) - Лучани – Чачак.

Подручје Просторног плана остварује везе са окружењем мрежом државних путева I и II реда. Путна мрежа у општини Ариље је 290 km² укупне дужине. Окосницу друмских веза чини:

- ДП I реда број 21.1: Пожега – Ариље – Ивањица – Куманица – Брњица – Тузиње – Угао – гр. Црне Горе;
- ДП II реда број 227: Кратовска стена – Лучани – за Ариље – Гуча – Каона – Дракчићи;
- ДП II реда број 228: за Ариље – Ариље – Љубић – Јасеново – Кокин Брод – Прибојска Бања, „Ариље 1 – Латвица”.

Системе за снабдевање водом одликују следеће особености: системи су се прво ослањали на локална изворишта подземних вода, али је са порастом потрошње поред коришћења тих изворишта вода довођена са све већих растојања, са преласком са подземних вода на воду из акумулација ради повећања поузданости.

Пренос и дистрибуција електричне енергије се врше следећим водовима: 110 kV : „Ариље - Ивањица”, „Пожега - Ариље” и 35 kV „Пожега - Ариље”, „Ариље 1- Ариље 2”, „Ариље 2 - Шевељ”, „Ариље 1 – Латвица”.

Електроенергетски систем чини и хидроелектрана “ Ариље”. У изградњи су деонице разводног гасовод Пожега-Ариље ,као и ГМРС „Ариље”.

У области комуналне инфраструктура планира се организовано одвожење отпада. Градови Ужице и Чачак општине Бајина Башта, Пожега, Ариље, Чајетина, Косјерић, Лучани, Ивањица су 2005. године закључили регионални споразум о основању, изградњи и коришћењу Регионалне санитарне депоније „Дубоко” (град Ужице).

У оквиру Заштита простора и животне средине подручја општина Ивањица, Нова Варош, Прибој, Пријеполје, Сјеница, Ариље и Чајетина могу се (осим тачкастих дифузно распоређених загађивача) сврстати у подручја без прекорачења ГВИ штетних материја.

Главни потенцијали у погледу параметара животне средине као што је квалитет ваздуха може се сврстати у задовољавајући, а у Општини Ариље као изузетан за живот становништва и развој здравствено - лечилишног и рекреативног туризма.

У делу Концепција, пропозиције и планска решења просторног развоја значајне су следеће планске одредбе и мере:

- У погледу заштите и коришћење пољопривредног земљишта општина Ариље се убраја у рурални регион малих урбаних економија са интензивном пољопривредом и прерадом на породичним газдинствима, уз оријентацију на конкурентну производњу основних пољопривредних производа за масовну потрошњу, прехранбену индустрију и извоз;
- У складу са хетерогеним природним, ресурсним и агроколошким капацитетом простора и структурним, техничко-технолошким и социоекономским обележјима, утврђују се рејони пољопривредне производње са доминантно заступљеним производним секторима коме припада и река Моравица у општини Ариље;
- Рејон воћарско-повртарске производње и пашњачког сточарства – обухвата већи део брдске и предпланинске зоне (на североистоку и истоку - делове општина Бајина Башта, Косјерић, Горњи Милановац, Чачак, Пожега, Чајетина, Ужице, Ариље, Лучани, Ивањица ван заштићених и еколошки значајних подручја и зоне заштите изворишта водоснабдевања.

Читаво подручје познато је по развијеној воћарској производњи (шљива, малина, јабука, купина, боровница, рибизла), пашњачком сточарству (говеда, овце, козе) и производњи кромпира. Унутар ове простране, висински и производно хетерогене зоне могу се издвојити мања подручја ужих производних усмерења:

- говедарство месно - млечног типа и овчарство месног типа, за пласман живе стоке, меса, млека и прерађевина за масовну потрошњу;
- производња малине - неопходне су активности на унапређењу производње и пласмана везане су за: поштовање стандарда контролисане употребе хемијских ђубрива, пестицида и воде за наводњавање, руковања и транспорта, укрупњавање плантажа, примену система за наводњавање, увођење нових, тржишно атрактивних сорти, стандардизацију, унапређење транспорта и активнију

промоцију брэнда;

- планом је прогнозирано да ће 2025. године у општини Ариље живети око 19.100 становника;
- У циљу развоја кохерентне просторно-функцијске организације, на бази природно-еколошких, демографских, социјално-економских и других карактеристика његовог геопростора предлаже се модел будуће мреже насеља. Предвиђа се вишестепена хијерархија центара у мрежи насељу: Општина Ариље припада трећој хијерархијској равни, који остварује локални утицај на насеља своје општинске територије. Предлаже се да функције микроразвојних центара имају општински субцентри, центри заједница насеља и насеља са специфичним функцијама и то у општини Ариље: центри заједнице насеља су Ступчевићи-Трешњевица, Крушчица и Бреково;
- На основу релевантних индикатора о покретљивости радне снаге, односно контингента становништва које обавља делатности ван места становања детерминисани су дневни урбани системи регионалних центара и осталих општинских центара у Ариље долази 1.617 радника из 47 насеља;
- У просторној структури индустрије Општина Ариље представља регионални индустријски центри. Планиране су три привредне и индустријске зоне у општини Ариље : Радна зона „Град” површине 23.5 ха Развој постојећих капацитета; слободне површине за развој нових МСП, производно занатство, складишта; могућност формирања технолошког парка и бизнис инкубатора; спровођење мера заштите околине; Сервисно-радна зона површине 10ха делимично активирана - намењена за смештај малих производних, занатских и услужних објеката; Радна зона „Церова” - површине 11ха Зона је већим делом изграђена.

Општина Ариље припада туристичким рејонима:

- Моравичко-Драгачевски са Голијом - овај рејон представља источни део туристичког простора „Западна Србија – југ“, који захвата делове Моравичког и Златиборског управног округа и представља просторно - функционалну спону са туристичким простором „Средишње Србије”;
- Златибор са Златарско-Пештерским (Сјеничким) рејоном (ЗЗПС) – овај рејон представља средишни и јужни део туристичког простора „Западна Србија – југ“, захвата делове Моравичког и Златиборског управног округа са градом Ужице, општинама Чајетина и Сјеница и деловима општина Нова Варош, Ариље и Пожега. Главна туристичка понуда рејона развијаће се у Ужицу и општинским центрима Чајетина, Нова Варош, Ариље и Сјеница (као потенцијалним пловима развоја) уз интеграцију са бројним туристичким ресурсима и природним и културним вредностима у непосредном окружењу.

У оквиру планског решења Реализација туристичке понуде и инфраструктуре у оквиру туристичких рејона, приоритетне активности су и Развој целогодишње туристичко-рекреативне понуде (потенцијалних полова развоја) у оквиру туристичких рејона, између осталог и Ариље са Моравицом и Мучњем.

- План развоја водопривредне инфраструктуре засниваће се на успостављању интегралних регионалних вишенамених система за уређење, коришћење и заштиту вода и сливова. Потенцијални профили за реализацију већих акумулација на подручју општине Ариље су Велика Орловача, Роге и Сврачково на реци Велики Рзав. Критеријуми развоја система за обезбеђење воде највишег квалитета

су: заштита и обнова свих локалних изворишта, како би се до насеља допремала само недостајућа количина воде; повезивање сеоских насеља на регионалне системе (уз испуњавање одређених услова - реализација мерног система у циљу праћења потрошње и губитака, смањење губитака у мрежи.

Обезбеђење воде највишег квалитета омогућиће Западноморавском-рзавском регионалном систему са три подсистема (који сада раде аутономно) који ће се у перспективи функционално повезивати, ради повећања поузданости и функционалности, и то:

Подсистем Рзав (већим делом формиран) у функцији снабдевања насеља на подручју општине Ариље, Пожега, Лучани, Чачак и Горњи Милановац. Планира се реализација: кључног објекта – акумулације „Сврачково” на Великом Рзаву (приоритет за реализацију) и доводног цевовода из акумулације до постојећег ППВ у Ариљу (за које је предвиђен развој II фазе); као и реализација узводног наставка Рзавске каскаде са акумулацијама „Роге” и „Велика Орловача”;

На подручју Просторног плана развијаће се речни системи (који се ослањају на реализоване и планиране водоакумулације), за уређење водних режима, коришћење (хидроелектране, захвати система на наводњавање) и заштита вода (ППОВ насеља и индустрија укључујући и мере на уређењу вода и водотока, заштиту квалитета вода и друго).

- Развој енергетске инфраструктуре на планском подручју засниваће се на: успостављању ефикасног система планског управљања и експлоатације изграђених енергетских ресурса, уз примену савремених решења и модернизације постојећег система преноса, изградње нових и дистрибуције енергије према међународним стандардима; стварању услова за континуирано, поуздано и рационално напајање електричном енергијом подручја и интензивирање коришћења обновљивих извора енергије. Електроенергетску мрежу формирају постојећи и планирани напојни водови, дистрибутивни водови и објекти. Развој електроенергетске мреже и објеката (по напонским нивоима) обухвата: завршетак изградње ТС 110/35/10 kV Ариље; изградња ДВ 110 kV Ариље - ХЕ „Ариље 2”; изградња 35 kV далековода одвојни ДВ 35 kV далековод за ТС 110/35 kV „Ужице 2”, „Ариље 2 – Ариље 1”, „ХЕ Ариље 1 – Шевел”, „ХЕ Ариље 1 – Ариље 2”. Приоритетне активност код електроенергетске структуре је и завршетак изградње ТС110/35/10 Ариље.

Предвиђена је изградња разводног гасовода на деоници Ариље-Ивањица и наставак до Голије.

Предвиђено је коришћење ОИЕ, у првом реду хидроенергије изградњом МХЕ, као и осталих видова енергије (енергија ветра, геотермална енергија, сунчева енергија, биомаса и друго). Карактеристике потенцијалних 6 МХЕ у општини Ариље је процењена снага (4.655 kW) са могућом производњом (20.283 хиљ.kWh).

- У област третмана комуналног отпада планско опредељење је удруживање градова/општина ради заједничког, регионалног управљања отпадом кроз успостављање система регионалних центара за управљање отпадом који обухватају регионалну депонију, постројење за сепарацију рециклабилног отпада поред депоније, трансфер станице за претовар отпад, рециклажне центре за одвојено сакупљање рециклабилног отпада и постројења за компостирање. Планира се изградња регионалне депонија Дубока-Ужице са девет трансфер станица (Косјерић, Пожега, Ужице, Бајина Башта, Чајетина, Ариље, Чачак, Лучани

и Ивањица).

- Општина Ариље припада средњем степену загађености (подручје угрожене животне средине) – са средњим утицајем на загађење животне средине са повременим прекорачењем граничних вредности загађујућих материја у ваздуху имају локалитети: широк зона градских језгара (периурбане зоне) без организованог система контроле животне средине.

У области Заштита природних вредности, заштићена подручја у општини Ариље су: Споменик природе (СП) Крашки извор „Бјелушка потајница”, који представља површински крашки рељеф и објекат геоморфолошког наслеђа са великим природним, еколошким и научним значајем; Термоминерални извор Височка бања – објекат хидрогеолошког наслеђа.

У делу који се односи на Заштиту непокретних културних добара наводи се да на подручју општине Ариље се налази Културно добро од изузетног значаја црква Св.Ахилија у Ариљу, културно добро од великог значаја црква Св.Илије у Брекову и споменици културе манастир Клисуре у Добрачи и кућа Перке Крчевинац у Радобуђи.

У погледу спровођења Просторног плана, у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи, надлежне скупштине обухваћених општина/градова ускладиће у целости просторне планове јединица локалне самоуправе општине/града за територије својих општина/градова са планским концепцијама, решењима и пропозицијама овог просторног плана у законом утврђеном року. До усклађивања, важећи просторни и урбанистички планови се могу примењивати у деловима који нису у супротности са планским концепцијама, решењима и смерницама Просторног плана.

3.4. Извод из Просторног плана подручја изворишта водоснабдевања регионалног подсистема «РЗАВ»

Просторни план подручја изворишта водоснабдевања регионалног подсистема Рзав, на територији општине Ариље обухвата следеће катастарске општине: цела катастарска општина Ђедовац; делови катастарских општина Бјелуша, Висока, Северово, Радошево и Крушчица; изван слива део катастарских општина Грдовићи, Радобуђа, Вране и Вигоште - Поглед.

На подручју Просторног плана успостављене су следеће зоне заштите изворишта (заштите планираних акумулација):

- зона непосредне заштите изворишта дуж узводног обода круне планираних брана, и у акваторији око водозахватног торња на растојању од мин. 20 m (физички се обезбеђује);
- ужа зона заштите изворишта узводно од профила планираних брана у појасу ширине 500 m око акумулација (зона непосредне заштите и ужа зона заштите успостављају се сукцесивно, према динамици формирања планираних акумулација);
- широка зона заштите изворишта утврђује на подручју слива узводно од планиране бране "Сврачково".

Основну конфигурацију Регионалног подсистема водоснабдевања "Рзав" представљају:

- Брана и акумулација "Сврачково" - на профилу Великог Рзава у КО Сврачково (општина Пожега), око 9,3 km узводно од ушћа у Моравицу;
- Брана и акумулација "Роге" - Брана "Роге" планирана је на профилу Великог Рзава у западном делу КО Роге (општина Пожега), око 17,5 km узводно од ушћа у

Моравицу;

- Брана и акумулација "Орловача" - Брана "Орловача" планирана је на профилу "Масларски крш", између КО Крушчица (општина Ариље) и КО Равни (општина Ужице), око 33 km узводно од ушћа Великог Рзава у Моравицу. Брана "Орловача" планирана је као насута брана грађевинске висине око 77m, котом нормалног успора 582 м.н.м., укупне запремине акумулације од $87 \times 10^6 \text{ m}^3$, са корисном запремином од $57 \times 10^6 \text{ m}^3$, као и подбранском хироелектраном инсталисане снаге 13,5 MW;
- Цевовод сирове воде - довод сирове воде до постројења за пречишћавање воде у Ариљу је гравитациони и изводи се у две фазе. За прву фазу, у којој се тражи просечно 1200 l/s, предвиђен је цевовод дужине око 6 km и пречника 1400 mm, од водозахватне куле у језеру дуж леве обале Великог Рзава, до везе са постојећим потисним цевоводом (од ЦС "Шевељ" до ППВ "Ариље"). За другу фазу, када се просечан проток сирове воде повећава на око 2500 l/s, предвиђа се додатни цевовод дужине око 2,5 km и пречника 800-1000 mm, који се води паралелно са постојећим цевоводом ЦС "Шевељ" - ППВ "Ариље", у оквиру истог заштитног појаса ширине 20 m;
- Привремени водозахват "Шевељ" - привремени водозахват на Великом Рзаву, на месту бујичарске преграде "Шевељ", налази се око 2 km узводно од Ариља. Вода се захвата из водотока узводно од преграде, одговарајућим водозахватом, а затим се црпном станицом и потисним цевоводом пречника 1200 mm, дужине око 2,5 km, упућује у постројење.

3.5. Извод из Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд – Јужни Јадран, деоница Пожега – Бољаре (Граница са Црном Гором) (Ауто – пут Е – 763) фаза рани јавни увид

Основни разлог за израду и доношење Просторног плана је стварање услова за реализацију националних интереса у области саобраћајне инфраструктуре на принципима одрживог развоја. Подизање нивоа приступачности подручја обухваћеног израдом Просторног плана и региона југозападне Србије имаће позитивне ефекте на подизање нивоа њихове конкурентности, а самим тим и на динамику будућег развоја. Концепција планирања, коришћења и уређења простора дефинисаће се на начин којим се обезбеђује изградња и експлоатација коридора ауто-пута Београд–Јужни јадран, деоница Пожега-Бољаре. Просторним планом ствара се плански основ за његово директно спровођење издавањем локацијских услова, израду техничке документације, прибављање дозвола у складу са законом, односно стварање услова за изградњу ауто-пута.

Планска решења Просторног плана за коридор ауто-пута биће утврђена са већим степеном детаљности у односу на коридоре других магистралних инфраструктурних система. За потребе израде стратешког дела Просторног плана користиће се Генерални пројекат и Претходна студија оправданости за изградњу ауто-пута Е-763 Београд-Јужни Јадран (Сектор III: Пожега – граница са Црном Гором, Бољаре) (у даљем тексту: Генерални пројекат), односно за потребе детаљне регулационе разраде Просторног плана користиће се идејна решења и елементи идејног пројекта за изградњу дела предметне деонице ауто-пута.

Одлуком о изради Просторног плана дата је прелиминарна граница обухвата Просторног плана, која треба да буде коначно утврђена Нацртом Просторног плана. На територији општине Ариље у обухват план улазе - катастарске општине (11): Ариље, Богојевићи,

Вигoштe-Пoглeд, Вирoвo, Грдoвићи, Дрaгoјeвaц, Лaтвицa, Мирoсaљци, Ступчeвићи, Трeшњeвицa, Цeрoвa. Пoвршинa oбухвaћeнoг дeлa тeритoријe јeдиницe лoкaлнe сaмoупрaвe oпштинe Ариљe изнoси 118,3km², дoк дужинa дeoницe плaнирaнoг аутoпутa нa тeритoрији oпштинe Ариљe изнoси 15,46km².

Прoстoрним плaнoм бићe сaглeдaни: прaтeћи алтeрнaтивни путни прaвaц аутo-путa и зoнa утицaјa кoридoрa аутo-путa нa oкружeњe (нaјблoжa нaсeљa, туристички прoстoри, зaштићeнa пoдручјa прирoдних вредности, сливoви акумулaцијa и сл.).

Плaнирaни кoридoр аутo-пут прoлaзи крoз грaђeвинскo пoдручјe нaсeљa Ариљe. У грaђeвинскoм пoдручју нaсeљa Ариљa, збoг вeћe кoнтинуaлнe изгрaђeнoсти у прoстoру, кoридoр аутo-путa сe мoжe сmањити тaкo дa имa ширину oд oкo 460 m, oднoснo мoжe сe јeднoстрaнo или oбoстрaнo сужaвaти нa нaчин дa нe oбухвaтa пoјaс кoнтрoлисaнe изгрaдњe.

Пoстoјeћa сaoбрaђajнa инфрaструктурa плaнa нa тeритoрији oпштинe Ариљe чинe: Држaвни путeви ДП IБ рeдa бр. 21 и ДП IIА рeдa бр. 196. Пoрeд држaвних путeвa, oстaлу путну мрeжу у кoридoру аутo-путa чинe oпштински и нeкaтeгорисaни путeви, кoји су углaвнoм у лoшeм стaњу и зaхтeвaју знaчajну рeкoнструкцију у виду зaмeнe зaстoрa и прoширeњa;

Од eлeктрoенeргeтскe инфрaструктурe у oбухвaту плaнa нa тeритoрији oпштинe Ариљe прoлaзи трaсa дaлeкoвoдa ДВ 110kV бр. 1115 Ивaњицa – Пoжeгa. Јeдaн oд знaчajнијих мaгистрaлних прaвaцa oптичких кaблoвa нa пoдручју Рeпубликe Србијe јe прaвaц Пoжeгa-Бoљaрe (грaницa сa Црнoм Гoрoм), кaо дeo знaчajнoг прaвцa Бeогрaд-Јужни Јaдрaн. Овaј прaвaц прeдстaвљa вaжaн нaциoнaлни и мeђунaрoдни сaoбрaђajни и тeлeкoмуникaциoни прaвaц јeр пeрспeктивнo пoвeзујe трaнзитнo пoдручјe Бeогрaд сa Рeпубликoм Српскoм и Црнoм Гoрoм.

Нa oснoву Урeдбe o утврђивaњу јeдинствeнe листe нeрaзвигeнoсти рeгиoнa и јeдиницa лoкaлнe сaмoупрaвe зa 2014. гoдину („Службeни глaсник РС“, бр. 104/2014) oпштинa Ариљe припaдa другoј грoпи јeдиницa лoкaлнe сaмoупрaвe чији јe стeпeн рaзвигeнoсти у рaспoну oд 80% дo 100% рeпубличкoг прoсeкa. Глaвну дeлaтнoст у oпштини чини пoљoприврeдa.

Нa ширeм пoдручју кoридoрa будућeг аутo-путa нaлaзи сe вeћи брoј нeпoкрeтних културних дoбaрa (НКД), спoмeникa културe и aрхeoлoшких нaлaзиштa, и тo: oстaци срeдњeвeкoвнoг рудaрeњa пoрeд путa Вирoвo (Вирoвo) eвидeнтирaнo aрхeoлoшкo нaлaзиштe, сeoскo грoбљe (Вирoвo) eвидeнтирaни спoмeник културe, кућa Бoжидaрa Пaјићa (Вирoвo) eвидeнтирaни спoмeник културe, кућa Срeтeнa Дaмјaнoвићa (Вирoвo) eвидeнтирaни спoмeник културe, мaнaстир Ариљe – црквa Свeтoг Ахилијa (Ариљe) зaштићeни спoмeник културe (бр. 162), лoкaлитeт Грчкo грoбљe (Мирoсaљци) eвидeнтирaнo aрхeoлoшкo нaлaзиштe, црквa Св. Ћoрђa (Рaдaљeвo) eвидeнтирaни спoмeник културe нa тeритoрији oпштинe Ариљe.

Нa пoдручју Прoстoрнoг плaнa нaлaзe сe приврeдни и урбaни цeнтри у oпштини Ариљe. Изгрaдњa аутo-путa Е-763 Бeогрaд-Јужни Јaдрaн, дeoницa Пoжeгa-Бoљaрe директнo ћe дoпринeти бржeм рaзвoју oбухвaћeнoг дeлa рeгиoнa југoзaпaднe Србијe и јeдиницa лoкaлнe сaмoупрaвe кoјe сe нeпoсрeднo вeзују зa oвaј кoридoр, у првoм рeду њихoвoј сaoбрaђajнoј и приврeднoј интeгрaцији сa укупним прoстoрoм Србијe.

Вeзe плaнирaнoг аутo-путa сa пoстoјeћoм путнoм мрeжoм oствaрићe сe прeкo дeнивeлисaних рaскрcницa (пeтљи). Одлукa o лoкaцији дeнивeлисaних рaскрcницa прoистичe из oднoсa плaнирaнoг аутo-путa прeмa пoстoјeћoј путнoј мрeжи и рeгиoнaлним цeнтримa кaо пoтeнцијaлним гeнeрaтoримa сaoбрaђaja. Нa прeдмeтнoј дeoници прeлиминaрнo су плaнирaнe су слeдeћe дeнивeлисaнe рaскрcницe – пeтљe: пeтљa „Ариљe“ – вeзa сa држaвним путeм IБ рeдa бр.21.

Очекивани ефекти планирања коридора ауто-пута у погледу утицаја на начин коришћења простора је обезбеђење услова за реализацију путне саобраћајнице великог капацитета и високог нивоа саобраћајне услуге за задовољење очекиваних саобраћајних токова, остварење најкраће путне везе северних делова Србије са подручја Јужног Јадрана; Непосредни подстицај за привредни развој подручја и обезбеђивање већег степена функционалне интегрисаности у оквиру планског подручја.

3.6. Извод из Просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта регионалног пречишћавање отпадних вода на територији јединица локалних самоуправа Пожега, Ужице и Ариље - фаза рани јавни увид

Просторни план подручја посебне намене за реализацију пројекта регионалног пречишћавања отпадних вода на територији јединица локалних самоуправа Пожега, Ужице и Ариље представљаће плански основ за обезбеђење просторних услова за реализацију коридора регионалног колектора за отпадне воде са крацима: Севојно–Пожега, Ариље–Пожега и црпна станица „Пожега“ - постројење за пречишћавање отпадних вода „Пожега“ (у даљем тексту: ППОВ), као и за локацију ППОВ „Пожега“. План има за циљ активирање регионалног система одвођења и пречишћавања отпадних воде, који треба да покрива подручје од Ужица и Ариља ка Пожеги (насеља у доњим деловима токова Ђетиње, Скрапежа и Голијске Моравице, односно делу горњег слива реке Западне Мораве) где се јавља појачани вид загађења услед изливања комуналних, али и индустријских отпадних вода, и осигураће одвођење и њихово пречишћавање, што ће имати позитивне ефекте на квалитет животне средине и речних система, као и конкурентност подручја за будући развој. Концепција планирања, коришћења и уређења простора дефинисаће се на начин којим се обезбеђује завршетак изградње и поуздани услови експлоатације регионалног система одвођења и пречишћавања отпадних воде.

Одлуком о изради Просторног плана дата је оквирна граница обухвата Просторног плана, која треба да буде коначно утврђена Нацртом Просторног плана. Прелиминарна граница Просторног плана обухвата 4 катастарске општине на територији општине Ариље: КО Вирово, КО Грдовићи, КО Церова и КО Ариље, укупно 24,95km² дела територије општине Ариље.

Подручјем Просторног плана пролазе државни путеви (ДП), и то: територијом општине Ариље ДП ИБ реда број 21 преко (КО Грдовићи и КО Ариље) и ДП ИА реда број 196 (преко КО Ариље, КО Церова и КО Вирово).

Енергетски систем овог подручја чине постојеће трафо-станице (ТС) снаге 110kV у КО Ариље. Од постојећих ДВ снаге 110kV налазе се: 1115/1 (КО Пожега, КО Горобиле, КО Милићево Село, КО Грдовићи, КО Церова и КО Ариље, ТС 110kV Ариље), из ТС 110kV Ариље 1115/2 (КО Ариље и КО Церова).

Од заштићених непокретних културних добара (НКД) на подручју Просторног плана издвајају се: НКД од изузетног значаја, споменик културе Манастир Ариље у КО Ариље (Ариље).

Изградња регионалног система одвођења и пречишћавања отпадних воде, од Ужица и Ариља ка Пожеги, директно ће допринети очувању квалитета животне средине, позитивном утицају на социјални развој и бржем привредном развоју обухваћених делова Златиборског управног округа (Ужице, Ариље и Пожега), у првом реду у погледу обезбеђења недостајућих и квалитетних комуналних инфраструктурних система.

Изградња регионалног система одвођења и пречишћавања отпадних воде индиректно ће допринети јачању функција Ужица, Ариља и Пожеге, и већег броја осталих насеља на предметном подручју, а тиме и остваривању циљева Просторног плана Републике Србије и укупне стратегије развоја Републике Србије, као и препорука Европске уније у области политике вода.

Општи циљ израде Просторног плана јесте дефинисање планског основа и просторних услова за изградњу, опремање и функционисање коридора регионалног колектора за отпадне воде са краковима (Севојно–Пожега, Ариље–Пожега и црпна станица „Пожега“ – ППОВ „Пожега“), за локацију ППОВ у Пожеги, као и за развој и функционисање других инфраструктурних система у коридору. Општи циљ је постизање доброг еколошког и хемијског статуса/потенцијала водних тела површинских вода и доброг хемијског и квантитативног статуса водних тела подземних вода, применом рационализације коришћења, пречишћавања и рецикулације отпадних вода из насеља и индустрије.

Генералним пројектом регионалног управљања отпадним водама Златиборског и Моравичког округа разрађена су четири варијантна решења, међу којима је одабрана варијанта са централним постројењем за пречишћавање отпадних вода у Пожеги, које третира употребљене воде Ужица, Пожеге и Ариља, док се за Косјерић и Ивањицу планирају локална постројења.

Комуналне отпадне воде Ужица, Пожеге и Ариља ће до комплекса ППОВ бити доведене заједничким гравитационим цевоводом. Пречишћена вода се из ППОВ упушта у реку Скрапеж, што подразумева и планиране активности на регулацији дела водотока изградњом одбрамбеног насипа за одбрану од великих вода.

Колекторске правце регионалног система чине магистрални цевоводи са пратећим објектима: црпним станицама (у даљем тексту „ЦС“), шахтовима ваздушних вентила, муљним испустима и прекидним коморама. Цевоводи имају три крака:

1. Крак Севојно – Пожега, од места прикључења канализационе мреже Ужица до црпне станице „Пожега“, укупне дужине око 17130 m;
2. Крак Пожега – Ариље, од црпне станице „Ариље“ до црпне станице „Пожега“, укупне дужине око 10582 m;
3. Крак од црпне станице „Пожега“ до ППОВ „Пожега“, укупне дужине 1071 m.

Планирана је изградња шест црпних станица: „Злакуса“, „Узићи“, „Пожега“, „Ариље“, „Село“ и „Горобилге“. Све ЦС се ограђују и обезбеђује им се колски и пешачки прилаз. За ЦС је потребно обезбедити напајање електричном енергијом следеће снаге: „Злакуса“ 50kW, „Узићи“ 350kW, „Пожега“ 245kW, „Ариље“ 110kW, „Село“ 155kW и „Горобилге“ 65kW.

Просторним планом ће се утврдити коридор регионалног система одвођења и пречишћавања отпадних воде, од Ужица и Ариља ка Пожеги (са локацијом ППОВ), у укупној ширини око 100m. У коридору регионалног колектора налазиће се и ужи и шири појасеви заштите. Ширина појасева заштите је оквирна и у фази припреме нацрта Просторног плана могућа су одступања у зависности од врсте и типа колектора, техничко

технолошких решења пратећих објеката и других инсталација, као и морфолошких, хидролошких, инжењерскогеолошких и других услова на терену.

4. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА, НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА И ОСНОВИХ ОГРАНИЧЕЊА

4.1. ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ

4.1.1. Природни услови

Хидрогеолошка својства¹

Хидрогеолошка функција стенских маса је условљена литолошким саставом и положајем у рељефу. Због тога издвојају:

- Изразити хидрогеолошки колектори, које сачињавају песковито – шљунковите наслаге квартара – алувијални и терасни депозити, а нешто мање су водопрпусни пролувијални (прашинасто песковито) депозити. Они се налазе у повлатним приповршинским деловима терена
- Хидрогеолошки колектори средње до слабије водоприсни делувијална глиновита дробина и зоне интензивније деградираних шкриљаца.
- Хидрогеолошки комплекси су присутни у неогеним (горњомиоценским) песковито-глиновитим и лапоровитим седиментима.
- Изразити хидрогеолошки изолатори су глине и палеозојски шкриљци који се налазе у подини претходних седимената.

Овакав састав и односи колектора и изолатора условили су и постојање издани:

Збијена издан је формирана у песковито-шљунковитим наслагама, односно инетргрануларним агрегатима пора, које се налазе у оквиру ових колектора. Та издан је у хидрауличкој вези са водотоцима (Моравицом и Рзавом), односно њен режим је зависан од нивоа воде у овим водотоцима. Ниво издани је близак површини у време

- високих водостаја, а лети опада. Нажалост нисмо имали податке о осцилацијама нивоа издани, тако да их и не наводимо. Подину овој издани чине неогени глиновито-лапоровити депозити.
- У делувијалним депозитима такође егзистира збијени тип издани, али због релативно њихове мале дебљине и порозности, та издан није богата водом и није интересантна са становишта водоснабдевања (сем индивидуалних домаћинстава), али је њено присуство битно са становишта стабилности терена и услова изградње објеката. Наиме она се третира као неповољан агенс, јер доприноси појави нестабилности ископа и косина. Прихрањивање ове издани се одвија од падавина и топлјења снежног покривача, а пражњење, дифузно у виду пиштевина и извора мале издашности.
- Разбијена издан, сиромашна водом налази се у пукотинским системима интензивније деградираних шкриљаца. Ова издан није значајна, како са становишта водоснабдевања, тако и изградње објеката, тако да о њој неће бити речи.

¹ Елаборат о инжењерскогеолошким и сеизмолошким утицајима на валоризацију терена на подручју плана генералне регулације Ариља, Гео-инг интернационал, документација за потребе израде ПГР-а општине Ариље

Хидролошка својства

На територији општине Ариље постоје развијена три маркантна водотока, који се од осталих разликују како по својој дужини тако и површини терена који дренирају. То су идући по величини Моравица, Велики Рзав и Мали Рзав. Велики и Мали Рзав се уливају један у други око 6 km узводно од Ариља према Радобуђи док се Велики Рзав потом улива у Моравицу у Ариљској долини око 3 km низводно од центра Ариља.

Главни правац пружања водотокова је север-северозапад – југ-југоисток. Попречно на овај правац јављају се раседне структуре које такође дефинишу праце пружања водотокова. Према томе уопште угледано најдужи део дренажног тока на територији општине Ариље прати ова два правца.

Од секундарних токова који посебно прате ове правце пружања су Пањица, Трешњевачка река, Гривска река, Новотовића река и Латвичка река. Биљевачка и Миросалјачка река делимично прате ове правце пружања. Велики Рзав и Моравица имају проток воде по 8 m³/s.

На територији општине Ариље налази се велики број мањих и већих извора. Тачан број извора није утврђен, али је регистровано око 40 извора. По бројности извора посебно је интересантно подручје Северова и Крушчице, чија је база изграђена од дијабаз-ројничке формације. Међутим зона контакта тријаских кречњака и палеозојских шкриљаца има посебан значај јер се у овом делу терена ослобађа вода која је пукотинским системима доспела до дубљих делова кречњачког масива. Значајни извори по количини воде из зоне контакта су велика и мала бања у Клисури, затим извори мање издашности дуж пута Ариље – Ивањица, у подножју планине Малич.

На неколико километара од ушћа Пањице у Моравицу налази се Водена пећина из које истиче читав поток. Још увек није испитано да ли се овде ради само о извору или и делу вишег тока који понире и овде се поново јавља. Вода из водене пећине је изузетно богата бикарбонатом који се врло брзо излаже одмах после изласка из пећине, тако да се могу приметити веће количине овог материјала у непосредној околини. Сам извор је доста јак.

У кањонима главних речних токова такође се јавља већи број извора што је и разумљиво јер на тим местима долази до пражњења издани. Овде треба рећи да се на територији општине Ариље вода из кречњачке издани највећим делом празни директно у речна корита. Познат је и извор Зијаче који спада у типична крашка врела. Од већих извора још је понато Малско врело у Латвици, врело на Клокочу – Поглед, затим Топалско врело у Вигошту који су каптирани и користе се за пиће. Највећи део извора који се налазе у вишим зонама терена су каптирани и користе се за домаћинства.

На територији општине Ариље нема значајних појава минералне воде. Дубоки разломи дуж којих се јавља и магматска активност довели су до тога да вода са површине допре у дубље делове земљине коре где се одвија њена појачана минерализација. Тако у селу Церова имамо појаву разбијене издани киселе воде.

Поред ове разбијене издани киселе воде постоје још две бање а то су у Крушчици и Високој. Одликују се лековитом водом и нешто вишом температуром посебно у Високој.

Сеизмолошки показатељи

Сеизмичност подручја (сеизмички hazard) је веома значајно питање како са становишта безбедности грађања и објеката, тако и из економских разлога – сеизмичка превентива знатно поскупљује изградњу објеката. Подручје Ариља, сврстано је међу сеизмички угрожена подручја, обзиром да на важећој Сеизмолошкој карти СФРЈ (олеата за повратни период земљотреса од 500 година) припада интензитету $I=8^0$ **MSK-64**. Локално је интензитет различит и постоје зоне у којима је знатно мањи, али и оне код којих је и већи од номинованог. Због тога је неопходно извршити одговарајућа испитивања, која ће омогућити издвајање зона различитих сеизмичких интензитета.

У терену оваквог састава постоје одговарајућа ограничења:

- терени подложни клижењу, како у статичким, тако и у динамичким условима изазваним очекиваним сеизмичким силама;
- слабије носиви терени, неповољни у статичким, али неупоредиво више у динамичким условима изазваним очекиваним сеизмичким силама ;
- терени подложни плављењу површинским и подзменим водама;
- терени подложни спирању, јаружању.

Климатске карактеристике

Најближа метеоролошка станица се налази у Пожеги, тако да су у табели дате вредности измерене, на тој станици. Подаци за Ариље се делимично разликују, првенствено у нешто вишим температурама, падавинама и у далеко мањем броју дана са маглom.

Основне карактеристике климатских елемената овог подручја одређене су његовим географским положајем, циркулацијом атмосфере, рељефом и степеном континенталности. Клима у овом делу Србије има умерено–континенталне одлике, са четири јасно диференцирана годишња доба. Карактеристике климе су следеће: умерено топла лета и умерено хладне зиме, блага и дуга прелазна доба, топлије јесени од пролећа, доста је падавина током зиме, пролећа и јесени, а нешто мање у летњим месецима. Само највиши делови подручја имају слабије изражена обележја субпланинске климе, где су лета прохладна, зиме оштре, а јесени су топлије од пролећа.

Просечна годишња температура ваздуха је +9.2°C. Апсолутни максимум температуре је +39.3°C, а апсолутни минимум је -29.2°C. Просечна годишња количина падавина је око 800 mm/m². Распоред падавина је веома повољан, јер у вегетационом периоду падне око 60% од укупне годишње количине падавина. Највећа облачност је зими, а најмања у јулу, августу и септембру. Дебљина снежног покривача је 30-50 cm, док је око 32.5 снежних дана у години. Ветрови најчешће дувају из правца запада и северозапада. Због конфигурације терена и високих брда, ветрови никада нису изразито јаки, тако да се ретко претварају у олујне непогоде. Релативна влажност ваздуха је око 80%. Само у изразито сушним годинама у долинама Моравице може, током августа, пасти нешто испод 80%.

4.1.2. Пољопривредно земљиште

Подручје Општине Ариље улази у брдска, предпланинска и планинска пољопривредна подручја и убраја се у водеће националне рејоне за воћну производња.

На око 97% површине општине Ариље налазе се плодне површине (које обухватају пољопривредно и шумско земљиште), што значи да је подручје обухвата Просторног плана изузетно перспективно за пољопривредне активности.

Пољопривредно земљиште обухвата највећи део територије општине Ариље око 60% (20.438ha). По рејонизацији коришћења пољопривредног земљишта подручја општине Ариље, у њеним средишњим, западним и јужним ободним деловима, заступљена је сточарско-воћарска зона, док је северним и западним деловима заступљена воћарско - сточарска зона. У средишњем делу општине око градског подручја највише је заступљена повртарско – воћарска зона.

Подручје општине Ариље одликује се разноврсним типовима и подтипovima земљишта.

Земљишта су изразито хетерогена по производним вредностима, литолошкој подлози, старости, дубини активног слоја, водном и ваздушном режиму и др., што опредељујуће утиче на начин њиховог коришћења.

На релативно малом простору, које захвата подручје општине Ариље, издвајају се четири велике групе земљишта:

- **земљишта речних долина, сувих речних и језерских тераса и котлина** заузимају око 10% пољопривредних површина и имају велики значај за пољопривредну производњу (повољна конфигурација, дубок и плодан оранични слој, повољна клима, могућност наводњавања),
- **новостворена земљишта у првој зони делувијалне акумулације** су доминирајућа земљишта и заузимају око 70% површина. То су углавном неразвијена земљишта саразличитом производном вредности. Поред доминирајућих ливада, пашњака и шума, ова земљишта су погодна за узгој малина и другог воћа (јагодасто воће, шљива, јабука), кромпира, сејаних ливада и др.
- **скелетоидна земљишта изнад и испод прве зоне делувијалне акумулације** су настала углавном под деградираним шумама и пашњацима деловањем ерозије. Заузимају око 15% површина и највећим делом се налазе у брдско-планинској зони,
- **планинске црнице на кречњачкој подлози** у зони травне вегетације, на планинским висоравнима обухватају испод 5% површина и налазе се у југозападном делу општине. Имају различиту производну вредност и користе се за гајење кромпира, или су подпашњацима, ливадама и мањим жбуњем.

Укупно коришћено пољопривредно земљиште који чине: пољопривредно земљиште на окућници, оранице и баште, стални засади – воћњаци, виногради, расадници и ливаде и пашњаци које газдинство редовно обрађује – користи, износи 52% (10.658ha). Читаво подручје познато је по развијеној воћарској производњи (шљива, малина, јабука, купина, боровница, рибизла). Воћарство је традиционална, а уједно и најзначајнија грана пољопривреде овога краја, значајна концентracија воћњака у оквиру коришћеног пољопривредног земљишта и износи око 30%.

4.1.3. Шуме и шумско земљиште

Укупна површина на територији општине Ариље под шума и шумским земљиштем заузима око 42%. На подручју општине, шуме су распрострањеније у источниом, јужном, југозападном, западном, северозападном, али и у централном делу територије општине (Добрачко–Латвички венац, Вучјак, Пшајна и сл.), односно шуме се више простиру по ободним деловима општине или на теренима преко 500 m надморске висине. Преовлађују лишћарске шуме (преко 90%) и то у највећој мери мешовите шуме тврдих лишћара (храстови, буква, граб). Аутохтона врста четинара (смрча) заступљена је највише у МЗ Висока. На нижим надморским висинама, нарочито у долинама река, расту низијске шумске заједнице меких лишћара.

Према подацима РЗС из 2021. године, на подручју Општине је евидентирано повећање обухвата шумског земљишта. На територији општине Ариље, према подацима из 2021. године, укупна обрасла шумска површина износи 14.978 ha, док је обрасла шумска површина преко 15.000 ha, при чему је око 77% шума у приватном власништву. Ова шумска површина продукује значајне количине огревног дрвета, па сагоревање дрвне масе представља и један од основних видова енергије који се користи за загревање објеката на територији општине.

Такође, постојеће шуме производе значајну сировину за развој дрвопрерађивачке индустрије на територији општине, а погодују и очувању биодиверзитета и развоју ловства. У овоме се виде и највећи потенцијали шумских ресурса на територији општине. Потенцијалне опасности за даљи развој шумарства представља прекомерна експлоатација, као и неповољна структура шума, у смислу мале заступљености високих шума (свега 26%).

Према врстама дрвећа у шумама преовлађују састојине тврдих лишћара (буква, храст, граб). Меких лишћара има у алувијуму (топола, врба), док од четинара преовлађује аутохтона врста смрча.

4.1.4. Воде и водно земљиште

На територији општине Ариље најзначајнији водотоци су: Моравица, Велики Рзав и Мали Рзав. Мали Рзав се улива у Велики Рзав око 6 km узводно од Ариља према Радобуђи док се Велики Рзав потом улива у Моравицу у Ариљској долини око 3 km низводно од центра Ариља.

Главни правац пружања водотокова је север-северозапад – југ-југоисток. Попречно на овај правац јављају се раседне структуре које такође дефинишу праце пружања водотокова. Најдужи део дренажног тока на територији општине Ариље прати ова два правца.

Од секундарних токова који посебно прате ове правце пружања су Пањица, Трешњевачка река, Гривска река, Новотовића река и Латвичка река. Биљевачка и Миросалјачка река делимично прате ове правце пружања. Велики Рзав и Моравица имају проток воде по 8 m³/s.

На територији општине Ариље налази се велики број мањих и већих извора. Регистровано је око 40 извора. По бројности извора посебно је интересантно подручје Северова и Крушчице, чија је база изграђена од дијабаз-ројначке формације. Међутим зона контакта тријаских кречњака и палеозојских шкриљаца има посебан значај јер се у овом делу терена ослобађа вода која је пукотинским системима доспела до дубљих делова кречњачког масива. Значајни извори по количини воде из зоне контакта су велика и мала бања у Клисури, затим извори мање издашности дуж пута Ариље – Ивањица, у подножју планине Малич.

На неколико километара од ушћа Пањице у Моравицу налази се Водена пећина из које истиче читав поток. Још увек није испитано да ли се овде ради само о извору или и делу вишег тока који понире и овде се поново јавља. Вода из водене пећине је изузетно богата бикарбонатом. Сам извор је доста јак.

У кањонима главних речних токова такође се јавља већи број извора што је и разумљиво јер на тим местима долази до пражњења издани. Вода из кречњачке издани највећим делом празни директно у речна корита. Извор Зијаче спада у типична крашка врела. Од већих извора још је познато Малско врело у Латвици, врело на Клокочу – Поглед, затим Топалско врело у Вигошту који су каптирани и користе се за пиће. Највећи део извора који се налазе у вишим зонама терена су каптирани и користе се за домаћинства.

На територији општине Ариље нема значајних појава минералне воде. Дубоки разломи дуж којих се јавља и магматска активност довели су до тога да вода са површине допре у дубље делове земљине коре где се одвија њена појачана минерализација. Тако у селу Церова постоје разбијене издани киселе воде. Поред ове разбијене издани киселе воде постоје још две бање а то су у Крушчици и Високој. Одликују се лековитом водом и нешто вишом температуром посебно у Високој.

Може се рећи да је општина богата водним ресурсима али је тренутна искористивост воде за потребе локалног становништва на ниском нивоу. Разлог томе су све чешће суше и мали проток воде који је пре свега неопходан за остваривање биолошког минимума. Изградња бране (система за регионално водоснабдевање) на Великом Рзаву обезбедиће веће потребе за водом не само за општину Ариље већ и за друге околне општине. Такође то ће обезбедити заштиту од поплава као један од важних циљева борбе са последицама климатских промена.

4.1.5. Минерални - енергетски ресурси

Подручје општине Ариље постоје значајни енергетски ресурси у водотоцима река, али нису довољно искоришћени. На реци Рзав постоји само један водозахват и он се користи за водоснабдевање, а не за производњу електричне енергије. Простор општине Ариље није посебно интересантан по металичним лежиштима. Појаве одређених металичних минерала јављају се као мање жице, од којих су најинтересантнији минерали мангана. Регистроване су у Радобуђи и у Северову.

Од лежишта неметала постоји неколико врста лежишта. Филити су стене настале метаморфозом глинаца и регистровани су на подручју Миросалџаца (горњи ток Миросалџачке реке). Појава филита има и у Богојевићима, али са мањим распрострањењем. У досадашњој употреби филити су првобитно коришћени за покривање објеката у домаћинствима, а касније и као декоративни материјал за облагање зидова.

Појава кречњака везана је за средње тријаске и горње кредне сенонске седименте. Средњетријаске кречњачке творевине одликују се високим процентом карбонатне компоненте (преко 90%). У геомеханичком смислу овај стенски материјал одликује се добрим карактеристикама, што га сврстава у веома квалитетан грађевински материјал. Кварцни пескови су откривени на подручју Вирова. Јављају се у такозваним џеповима насталим променом режима у седиментацији. Ове количине су доста мале и сем индивидуалне употребе нису од већег економског значаја. Цигларска глина је заступљена у Вирову, Миросалџцима и Богојевићима, мада се она јавља као површнски покривач на широком простору моравске долине. Квалитет ове глине се показао као веома добар за цигларство имајући у виду висок квалитет готових производа (цигла, блокови и цреп). Посебно је квалитетан "богојевачки цреп" који се ранијих година производио у селу Богојевићи. Сига (Бигар) има велику употребу као грађевински и декоративни материјал у грађевинарству. Појава бигра има у Добрачама код Водене пећине, међутим ова појава је у склопу извора који излази из пећине, тако да експлоатација није еколошки оправдана.

На територији општине Ариље највеће количине бигра регистроване су у кањону Малог Рзава у подножју Латвичке планине (засеок Каљевићи) .

Шљункови и пескови у наносу се односе на алувијалне површине које су већим делом изграђен од речних кластита различите величине зрна. Експлоатација се врши у долини Великог Рзава.

4.2. СТАНОВНИШТВО, МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

4.2.1. Становништво

Последњих деценија број и структура становништва Србије убрзано се мењају под утицајем дугорочног обарања фертилитета, продужења очекиваног трајања живота и високе мобилности становништва, кроз унутаррегионална пресељења или појачану емиграцију.

Последњи попис становништва у Републици Србији 2011. год. забележио је на територији општине Ариље укупно 18.792 становника, указујући на смањење популације у односу на претходни пописни период 2002. год. када је забележено 19.784 становника.

Између два међупописна периода дошло је повећања становништва у градским и приградским насељима (Богојевићи, Вигоште, Грдовићи, Ступчевићи и Церова тј. на главном развојном правцу)

Просечна релативна густина насељености планског подручја 2011. год. износила је 53,8 становника на km². На подручју градског насеља Ариља густина насељености 2011.год. износила је 1719,20 што је знатно изнад републичког просека. Насеља са најмањом густином насељености су Северово и Крушчица (око 14 становника по km²).

Табела бр.1: Број становника и густина насељености на планском подручју према попису 2002/2011.год.

Бр.	Подручје општине Ариље	Број становника		Површина km ²	Густина насељености ст/km ²	
	Насеља	2002	2011		2002.г.	2011.г.
	Општина Ариље	19784	18792		349.23	56.7
	Градска	6744	6763			
	Остала	13040	12029			
1	Ариље	6744	6763	3.93	1714.37	1719.20
2	Бјелуша	565	452	35.53	15.90	12.72
3	Богојевићи	629	634	7.73	81.42	82.06
4	Бреково	671	504	29.12	23.05	17.31
5	Вигоште	1034	1180	10.58	97.72	111.52
6	Вирово	586	550	10.21	57.42	53.89
7	Висока	474	357	22.09	21.46	16.16
8	Вране	775	738	7.71	100.49	95.69
9	Грдовићи	471	519	3.28	143.74	158.39
10	Гривска	357	293	16.67	21.42	17.58
11	Добраче	821	646	34.01	24.14	18.99
12	Драгојевац	312	264	6.53	47.78	40.43
13	Крушчица	474	360	25.13	18.86	14.32
14	Латвица	323	293	9.65	33.47	30.36
15	Миросаљци	847	792	20.15	42.03	39.30
16	Поглед	627	659	12.29	51.02	53.63
17	Радобуђа	387	307	15.31	25.27	20.05
18	Радшево	370	286	16.82	21.99	17.00
19	Северово	294	226	16.07	18.30	14.06
20	Ступчевићи	952	968	13.18	72.24	73.46
21	Трешњевица	920	826	25.30	36.36	32.65
22	Церова	1151	1175	7.56	152.24	155.41

У склопу сагледавања будућих демографских промена треба нарочиту пажњу обратити на повезаност пораста становништва и промене у структурама становништва. Сам пораст становништва нам не пружа довољно информација ако истовремено не сагледамо и промене које се дешавају у различитим структурама становништва, као што су старосна, образована и економска структура.

Табела бр.2: РЕЗИМЕ БАЗНОГ ПЕРИОДА

Укупан број становника по попису 2011. год. на подручју општине Ариље	18.792
Укупан број становника по попису 2002.год. на подручју општине Ариље	19.784
Процењен број становника 2020.год.	17.609
Укупна стопа пораста/пада 2011/2002	-992
Стопа природног прираштаја – 2020 год.	-7,1
2. Индикатори демографске старости	
Просечна старост становништва Попис 2011.	42

Млади до 20 година	14,8%
Млађи од 40 година	40,3%
Старији од 60 година и више	23,7%
3. Образовна структура становништва	
Без школске спреме	2,5%
Непотпуна основна школа	12,2%
Основна школа	21,5%
Средња школа	41,1%
Виша школа	3,2%
Висока школа	4,1%
4. Економска структура становништва	
Економски активни који обављају занимање	9317 или 49%
Незапослени	999 или 5,3%
Пензионери	3356 или 17,8%
5. Домаћинства	
Укупан број домаћинстава попис 2011.г. на подручју општине Лапово	6126
Просечна величина домаћинства	3,1

Извор података: Републички завод за статистику, Општине у Србији 2021 и Попис становништва 2011.

Према подацима пописа из 2002. године, на подручју Општине Ариље живело је 19.784 становника, да би се овај број 2011. год. смањило за 992 становника на 18.792 т.ј. за 5,1% мање. Стопа природног прирастаја 2020. године је био негативан и износио је – 7,1. У складу са предходно наведеним уколико би се такви трендови наставили, очекује се да би наредни попис крајем 2022.године забележио пад становника у целој Општини.

Основни демографски процеси резултирали су трансформацијом структурних одлика становништва на подручју општине Ариље, што прати тренд демографских процеса на подручју Републике Србије. Просечна старост је 42 године, а на основу вредности изабраних показатеља старења, становништво општине се налази у стадијуму демографске старости. Према Попису из 2011. године. старосна структура показује да највеће учешће у укупном становништву имају млађи од 40 година са 40%. Постепено стварање „друштва старих” утиче на све функционалне и просторне системе и представља озбиљан изазов за даљи демографски и социо-економски развитак.

Према Попису из 2011.год., 21,5% становништва имало је основну школу. Средњошколско образовање стекло је 41,1% становништва. Процент високообразованих у 2011 год. износио је 4,1%.

Са економског аспекта, нарочито је важан утицај старосне на економску структуру становништва и структуру радне снаге. Величина радног контингента континуирано опада (економски активно становништво које обавља занимање је 49%), што утиче да коефицијент економске зависности становништва (неактивно становништво 5,3%) и оптерећеност старењем непрекидно расту (пензионера 17,8%). Опадање релативних и апсолутних показатеља економске активности одвијало се истовремено са старењем радног контингента и променама специфичних стопа активности према старости.

Укупан број запослених у општини Ариље (према општини пребивалишта) 2020.године је 5.817 што представља 62% радно активног становништва. Број запослених на 1000 становника износи 330. Од укупног броја запослених 71% запослено је у правним лицима (привредним друштвима, установама и организацијама), док је 28% запослено код предузетника (лица која самостално обављају делатност и запослени код њих). Број незапослених 2021. године износио је 999 (54 на 1000 становника). Од укупног броја незапослених, око 26% први пут тражи посао.

Посматрано по секторима, највећи број запослених ради у секундарном сектору 58% (у оквиру овог сектора највише запослених је у прерађивачкој индустрији) око 9,5% запослено је у трговини на велико и мало. сектор квартарних делатности имао је благи пораст запослених (највише здравство и образовање). На подручју општине регистровано је 426 индивидуалних пољопривредника што је 6,9%

Према подацима Републичког завода за статистику на територији општине Ариље забележен је негативан миграциони салдо последњих година и 2021.год. износи - 89. Емиграциони процеси у општини Ариље карактеришу исељавање у крајеве у непосредној зони утицаја регионалних центара, главних развојних коридора, као и просторе погодне за развој насељености. У пресељавањима углавном учествује радно способно становништво (15-65 године), у оптималном фертилном и радном периоду, најчешће са одређеним квалификацијама и високообразована, што представља значајан губитак за просторе исељавања са једне, односно додатну вредност у просторима досељавања, са друге стране. Интензивна емиграција у иностранство одвијала се истовремено са унутрашњим пресељавањем.

4.2.2. Мрежа насеља

Општина Ариље припада подручјима са просечном густином насељености од 53 становника на 1 km². На територији општине Ариље мрежу насеља сачињава 22 насеља Ариље, Бјелуша, Богојевићи, Бреково, Вигоште, Вирово, Висока, Вране, Грдовићи, Гривска, Добраче, Драгојевац, Крушчица, Латвица, Миросаљци, Поглед, Радобуђа, Радошево, Северово, Ступчевићи, Трешњевица и Церова и 22 Катастарске општине, при чему насеље Поглед улази у обухват катастарске општине Вигоште Поглед, док катастарска општина КО Ђедовац припада насељу Висока.

Градско насеље Ариље са 6.763 становника је уједно и општински центар. На територији Општине издвојено је, поред Ариља, још 3 центра заједница насеља. Крушчица, Бреково и двојни центар Ступчевићи-Трешњевица.

Мрежу чине насеља која имају од 200-500 становника (Бјелуша, Висока, Гривска, Драгојеевац, Крушчица, Латвица, Радобуђа, Радошево и Северово), од 500- 1000 (Богојевићи, Бреково, Вирово, Вране, Грдовићи, Добраче, Миросаљци, Поглед, Ступчевићи и Трешњевица). Преко 1000 становника имају само градска насеља Ариље, Вигоште и Церова.

4.2.3. Јавне службе

У погледу функционалне диференцијације и повезаности насеља и организација јавних служби насеље Ариље, као општински центар, пружа услуге свим насељима општине, а оријентисан је ка регионалном центру Ужице и регионалном центру Чачак.

Постојећа заступљеност јавних служби у насељеним местима општине је углавном задовољавајућа и у складу са величином, степеном развоја и улогом у мрежи насеља.

У градском насељу Ариље налази се једна средња школа са 5 смерова и укупно 750 ученика. У средњој школи заступљено је пет подручја рада и то: машинство и обрада метала, електротехника, текстилство и кожарство, економија, гимназија. Анализом потреба локалне привреде, средња школа последњих година уводи нове образовне профиле (електромеханичар за термичке и расхладне уређаје, моделар одеће).

На подручју општине постоје 4 основне школе једна у градском насељу Ариље и три у сеоским насељима Латвица, Бреково и Крушчица, са 10 издвојених одељења (Северово, Гривска, Добрача, Трешњевица, Миросаљци, Радошево, Висока и Бјелуша) и око 2000 ученика. Број ученика у одељењу креће се у интервалу од 2 (у сеоским школама) до 32 у школи у Ариљу. Просек на нивоу општине је 18.8 ученика по одељењу. Број ученика у школама у Крушчици и Брекову драстично се смањило у односу на период од пре 15-20

година због миграција становништва из ових удаљених села у градска и приградска насеља. Међутим, број ученика у овим школама у последњих 5 година не опада и постоји тенденција благог раста из године у годину. У области предшколског образовања у општини ради један дечији вртић, са издвојеним објектом предшколске деце.

Здравствена заштита у општини Ариље се обавља преко Дома Здравља и теренских амбуланти. Дом здравља је организациона јединица у саставу Здравственог центра у Ужицу. Делатност Дома здравља Ариље је првенствено здравствена заштита на примарном нивоу која обухвата: заштиту и унапређење здравља, спречавање и рано откривање болести, лечење и рехабилитацију, превентивну здравствену заштиту, здравствено васпитање. Здравствена заштита у области опште медицине на сеоском подручју обавља се у две здравствене станице (Крушчица и Бреково) и 4 здравствене амбуланте (Северово, Висока, Добраче и Бјелуша).

Социјална заштита организована је у оквиру центара за социјални рад који се налазе у општинском центру. На евиденцији центра за социјални рад у 2019. год. било је укупно 1021 корисника, највише одраслих 42%, деце 28%, старих лица 22%. Одређену помоћ и подршку обезбеђују и локалне јединице Црвеног крста.

На територији општине Ариље се налазе четири поште, у Ариљу, Крушчици, Брекову и Ступчевићи. Постојећа поштанска мрежа и распоред пошти је задовољавајући.

У оквиру културних садржаја у Општини су заступљени дом културе, народна библиотека, градска галерија, Соколски дом, омладински културни центар и више објеката намењени културним манефестацијама и осталим садржајима (у граду) и 14 сеоских домова културе. Сеоске домове културе углавном карактерише незадовољавајућа опремљеност. Објекти за спорт и рекреацију су углавном смештени у граду или у приградским сеоским насељима.

На основу препоруке за организацију јавних служби према хијерархијском нивоу насеља, у Ариљу, као локалном центру, мањем урбаном центру, подразумева се обавеза организовања дневног центра, центра за социјални рад, предшколског образовања, основног образовања, средњег образовања, амбуланта, здравствена станица, мобилна здравствена служба, дом здравља, мултифункционални простори/објекти, библиотеке/књижаре.

4.3. ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ

4.3.1. Пољопривреда

Доминантна привредна грана на територији општине је пољопривредна производња, чему у значајној мери доприносе повољни природни фактори, попут повољне структуре земљишних површина за развој воћарство и ратарство и др.

Посебан квалитет наведених услова је у чињеници да они омогућавају профитабилну производњу пољопривредних производа за којима расте тражња на светском тржишту (малина, и друго јагодасто воће, коштичаво воће, овчије и козије месо, рибњаци пастрмке и др.

У погледу заштите и коришћење пољопривредног земљишта општина Ариље се убраја у рурални регион малих урбаних економија са интензивном пољопривредом и прерадом на породичним газдинствима, уз оријентацију на конкурентну производњу основних пољопривредних производа за масовну потрошњу, прехранбenu индустрију и извоз.

Пољопривредна производња доприноси развоју предузећа која се баве пољопривредном делатношћу. У овој области преовлађују мала пољопривредна газдинства. Удружења пољопривредника су слаба и пољопривредни произвођачи се суочавају са бројним препрекама, Велико ограничење развоју пољопривреде су мали поседи по газдинству (5-6 ha пољопривредног земљишта), на којима није могуће произвести значајнији вишкове

пољопривредних производа. Воћарство је једна од најразвијеније пољопривредне гране и према подацима РЗС за 2021 год. под воћњацима се налази 3368 ha. По економском значају издваја се малина са површином од 1874 ha, и 4200 газдинстава која производе. По значају се истичу и засади шљива на 754ha (2086 газдинстава) и засади јабуке на 627ha (1673 газдинстава). Производња смрзнутог воћа као најзначајнијег сегмента пољопривредне производње има значајан тренд раста вредности извоза. Од малине се остварује ваома висок нето девизни прилив, што ову производњу чини једном од најрентабилнијих за општину. Специфичност у производњи ариљске малине чини то што се она производи у малим породичним засадима са ручном бербом. Малина као радно интезвина култура има велики утицај на допунско запошљавање, а од значаја је и чињеница што се у ову производњу, сасвим успешно, укључују и оне категорије сеоског и градског становништва које по правилу представљају издржавано становништво.

Сточарство на подручју општине Ариље је по вредности производње и економском значају на другом месту, што није у складу са расположивим агроекономским и другим развојним условима. Примера ради, учешће сточарства у укупној пољопривредној производњи у економски развијеним земљама се креће између 70% и 80%, док у Србији износи испод 50%. Број основних врста и категорија стоке на подручју општине Ариље бележи дугорочну тенденцију пада.

Производња у области ратарства претежно је усмерена на задовољавање сопствених потреба пољопривредних домаћинстава. У области повртарства најзначајнији производ је кромпир, чији се просечан принос креће изнад или око просека Републике.

У области сточарства, судећи према броју грла главних сточарских врста, Општина Ариље спада у ред напреднијих узгајивача говеда и оваца, али је евидентно да производња последњих година опада и благо заостаје у односу на потенцијал који јој пружају природни услови и тржиште.

Становници виде пољопривреду и сточарство као највећи потенцијал општине, док је истовремено као један од највећих проблема у општини наводи лоше развијена сеоска инфраструктура.

4.3.2. Рибарство

Узгој рибе је најзаступљенији дуж Малог Рзава, као и на појединим притокама Малог и Великог Рзава. Конфигурација терена, лак приступ водотоку, количина и квалитет расположиве воде су само неки од фактора који су допринели развоју приватних узгајалишта пастрмки. На Малом Рзаву је издвојено десетак рибњака, од којих поједини нису у функцији. У тренутно активним је заступљена пастрмака, и користе исту основну храну за прихрањивање. Од убачене хране у рибњак, највећи где се ингестира, док мањи део изађе из рибњака са употребљеном испуштеном водом. Концептуално, за потребе рибњака, преусмерава се део вода основног површинског тока ка базенима а затим се низводно поново враћају у основни ток. Са аспекта утицаја на квалитет тока, микробиолошка промена састава се јавља на рачун хране за исхрану рибе и нус продуката узгоја рибљег фонда.

4.3.3. Индустрија, мала и средња предузећа

Према степену развијености општина Ариље спада у другу групу локалних самоуправа чији је степен развијености у распону 80 - 100% републичког просека. према Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединице локалне самоуправе (сл.гласник РС Број запослених је у порасту у односу на претходни период.

Општина Ариље има дугу предузетничку традицију, и до деведесетих година прошлог века успешно је пословало десетак већих индустријских погона. Након завршене приватизације завршен процес приватизације, односно власничке трансформације предузећа као значајног корака у процесу реструктурирања предузећа. Уједно, некада

мале радионице занатског типа, у данашњем економском окружењу прерастају у мала приватна предузећа и апсорбују највећи део радне снаге која је остала без посла пропадањем великих друштвених фирми.

Данас у општини Ариље послује 803 радњи и 279 предузећа, (на сваких 11 радно активних становника долази по један привредни субјекат), што је знатно изнад просека Републике и Округа. Доминантне гране су пољопривреда са прехранбеним сектором и прерађивачка индустрија (текстилна индустрија, прерада дрвета, металопрерада). У региону су познати текстилни производи из Ариља, са заштићеним жигом квалитета "Ариљски текстил", као и "Ариљска малина" са заштићеним географским пореклом. У структури инвестиција које су забележене током 2020. године највеће заузима домаћи капитал.

Насеље Ариље са 1-5 хиљада запослених у индустрији, постаје примарни центар индустријског развоја. Кроз касније фазе развоја, индустријска активности се ширила радијално, ка и у приградским насељима, дакле у североисточни део општине, и била је праћена интензивнијим социо-демографским развојем у њима. Ова насеља су даљим интензивирањем предузетништва додатно оснажила у погледу концентрације производних активности већих и мањих капацитета. Упоредо, мада слабијим инензитетом, одвијала се концентрација производних капацитета дуж магистралног пута јужно од Ариља. С аспекта просторног развоја, агломирање делатности током последњих деценија углавном је имало спонтани ток. С порастом обима производње која је у почетку организована у оквиру стамбених објеката (као мале занатске, кућне радионице), јавила се потреба за наменски организованим производно-пословним објектима, који су често грађени у непосредној близини стамбених објеката. На тај начин се дуж магистралне саобраћајнице у долини Моравице формирао специфичан појас мешовите функције, као стамбено-производно-услужни простор.

Предности ариљске привреде су: Развијен је предузетнички дух и традиција приватног предузетништва; привреда је претежно производна и није уско специјализована; константан је пораст извоза и спољнотрговинског суфицита; нема крупних привредних система, што је чини прилагодљивијим условима тржишта; власничка трансформација друштвеног сектора је завршена; број незапослених се последњих година константно смањује.

4.3.4. Шумарство и лов

Под шумама и шумским земљиштем налази се 15,286 ha тј. 43,8%, на подручју општине налази се ловиште Мали Рзав. Побољшањем стања шума унапредиће се и сировинска база за примарну и финалну прераду дрвета.

4.3.5. Туризам

Општина Ариље припада туристичким рејонима:

- Моравичко-Драгачевски са Голијом - овај рејон представља источни део туристичког простора „Западна Србија – југ“, који захвата делове Моравичког и Златиборског управног округа и представља просторно - функционалну спону са туристичким простором „Средишње Србије”.
- Златибор са Златарско-Пештерским (Сјеничким) рејоном (ЗЗПС) – овај рејон представља средишни и јужни део туристичког простора „Западна Србија – југ“, захвата делове Моравичког и Златиборског управног округа са градом Ужице,

општинама Чајетина и Сјеница и деловима општина Нова Варош, Ариље и Пожега.

Главна туристичка понуда рејона развијаће се у Ужицу и општинским центарима Чајетина, Нова Варош, Ариље и Сјеница (као потенцијалним пловима развоја) уз интеграцију са бројним туристичким ресурсима и природним и културним вредностима у непосредном окружењу.

У оквиру планског решења Реализација туристичке понуде и инфраструктуре у оквиру туристичких рејона, приоритетне активности су и Развој целогодишње туристичко-рекреативне понуде (потенцијалних полова развоја) у оквиру туристичких рејона, између осталог и Ариље са Моравицом и Мучњем.

Туризам и рекреација на територији општине Ариље, уз комплементарне активности (пољопривреду, занатство, угоститељство итд.), представљају потенцијално врло значајну привредну активност, првенствено због повољних природних услова и изузетних природних и културно-историјских вредности. Међутим, туризам, као привредна грана, није развијен на задовољавајућем нивоу. Постојећи капацитети не дају могућност ширењу туристичке услуге, па се не могу очекивати већи економски ефекти од туристичке делатности без улагања у исту.

Укупно учешће општине Ариље у туристичком промету региона је око 1%. Међутим, ово је у многоме условљено конкурентношћу са околном туристичком понудом (Дивчибаре на северу, Голија на југу, Златар на југозападу, Златибор на западу и Тара на северозападу, као простори развијеног планинског, рекреативног, летњег и зимског туризма могу представљати ограничење, али управо и шансу Ариља за развој туризма у средишту ових туристичких центара).

Туристички промет последњих година показује тенденцију раста у погледу броја туриста и броја ноћења. Идеално место за одмор и рекреацију је гарни хотел "Млинарев сан" саграђен недалеко од центра града, на обали Великог Рзава. Поред обала Рзава налази се више пријатних и скровитих плажа "Боса нога", "Соњине чари", "Уски вир", "Урјак".

Најзначајнији смештајни капацитети су: Гарни хотел "Млинарев Сан" са (око 75 лежајева), такође постоје категорисани лежајеви у приватним кућама, собама, апартманима и сеоским туристичким домаћинствима и вилама.

За развој туризма значајни су многобројни локалитети:

- Потенцијали за планински туризам и рекреацију су у погодностима за планинарење и излете, лов и роболов, активну рекреацију и боравак у нетакнутој и очуваној природи: Бјелушка потајница, Округлица, Височка клисура, Орловача, Пећина Мегара, Пећина Зијача, Термокрашки извор Височка бања и Водена пећина.
- Културне вредности: Црква Свете Тројице у Бјелуши, Црква Светог Ахилија, Црква Светог Николе у Брекову, Црквица на Градини, Конак Сердара Мићића, Кућа Стевана Чоловића, Локалитет Голубињак, Манастир Клисуре, Музеј у Брекову, Знаменитости Ариља.

У складу са макрозонирањем Општине, са аспекта просторног развоја туризма могу се издвојити типичне туристичке целине: туристичка целина I (У околини општинског центра) – поклапа се са макрозоном насеља Ариље у којој постоје потенцијали и зачеци спортско-рекреативног, излетничког и туризма презентације културних добара; туристичка целина II (Долинско – брдско подручје) - обухвата Зону уз државни пут првог реда и реку Моравицу,

као и насеља Добраче и Бреково; и, туристичка целина III (Планинско подручје) – обухвата насеља Брдско-планинске макроzone (изузев Брекова и Добрача) са надморским висинама преко 500 м, у којој постоје потенцијали и зачеци бањског, спортско-рекреативног и сеоског туризма.

Највећи потенцијал за развој туризма имају општински центар и брдско-планинска зона Општине. Потенцијали за планински туризам и рекреацију су у погодностима за планинарење и излете, лов и риболов, активну рекреацију и боравак у очуваној природи. Зимски туризам и рекреација су по потенцијалима скромнији од летњег.

4.4. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

4.4.1. Саобраћајна инфраструктура

Подручје Просторног плана остварује везе са окружењем мрежом државних путева I и II реда. Путна мрежа у општини Ариље је 290 km² укупне дужине. Окосницу друмских веза чини:

- ДП I Б реда број 21: Пожега – Ариље – Ивањица – Куманица – Брњица – Тузиње – Угао – гр. Црне Горе;
- ДП II А реда број 196: Гуча – Лучани - Ариље – Љубиш;

ДП IБ бр. 21 (Пожега – Ариље – Ивањица – Куманица – Брњица – Тузиње – Угао – гр. Црне Горе) у дужини од 17,7 km пресеца градско насеље на правцу север-југ, практично половине општински простор на правцу између водотока Моравице на два дела, у исто време фигуришући као главни апсорбер свих интернасељских и насељских саобраћајних токова. Овај саобраћајни капацитет у постојећем стању има неповољне техничко експлоатационе елементе, својом трасом пролази кроз урбани простор насеља Ариље, са изузетним обимом саобраћаја.

Други важан саобраћајни капацитет високог ранга је **државни пут IIА реда бр. 196**, (Гуча – Лучани - Ариље – Љубиш) у дужини од 43 km, који пресеца ДП I Б бр. 21 . Овај државни пут II реда је интеррегионалног значаја. Он кумулише саобраћајне токове на општинском, субрегионалном/међуопштинском нивоу повезујући Ариље са суседним општинама: Лучани и Чајетина. Геосаобраћајне карактеристике овог путног правца га сврставају у брдско планинске путеве, са великим нагибима и висинским разликама. Основна карактеристика у просторном смислу је повезивање свих насеља и садржаја у ванграђевинским подручјима, на правцу запад (општина Чајетина) – исток (општина Лучани).

На подручју општине Ариље планирана је изградња државног пута првог реда (ауто – пут E – 763), Београд – Јужни Јадран, деоница Пожега – Бољаре (Граница са Црном Гором). Дужина деонице планираног аутопута на територији општине Ариље износи 15,46km². Планирани коридор ауто-пут пролази кроз грађевинско подручје насеља Ариље. Пратећи алтернативни путни правац ауто-пута и зона утицаја коридора ауто-пута на окружење (најближа насеља, туристички простори, заштићена подручја природних вредности, сливови акумулација и сл.), биће сагледани у просторном плану подручја посебне намене. Планска решења просторног плана за коридор ауто-пута биће утврђена са већим степеном детаљности у односу на коридоре других магистралних инфраструктурних система. За потребе израде стратешког дела просторног плана користиће се Генерални пројекат и Претходна студија оправданости за изградњу ауто-пута E-763 Београд-Јужни Јадран (Сектор III: Пожега – граница са Црном Гором, Бољаре)

Поред државних путева, осталу путну мрежу у чине општински путеви у дужини од 229,3 km и некатегорисани путеви у дужини од 400 km, Целокупна мрежа путева се везује на државни пут I А реда 21 и на државни пут II А реда.

Мрежу путева на подручју општине Ариље чине општински путеви који су углавном у лошем стању и захтевају значајну реконструкцију у виду замене застора и проширења.

Табела бр.3 : Општински путеви

Р.бр.	Од места до места	Д у ж и н а			
		Укупно	Савремени коловоз	Туцаник	Земљани
1	Ариље-Голубац	9	3.7	5	0.3
2	Клисура-Обрешци	30	15.8	14.2	0
3	Лопаш-Дивљака	17	10.6	5.0	1.4
4	Латвица-Ступчевићи	9	6.5	2.5	0
5	Латвица-Котража	18	4.2	13.8	0
6	Ступачки поток-Јањића брдо	14	3.7	6.0	4.3
7	Добраче-Јањића брдо	9	9.0	0	0
8	Крушчица-Равни	15	2.1	8.9	4
9	Гривска-Дрежник	15	8.8	3.2	3
10	Дивљака-Голо брдо	15	2	11	2
11	Драгојевац-Голубац	6	2.2	3.8	0
12	Миросалци-Голубац	9	2.4	6.1	0.5
13	Радошево-Сирогојно	11	4.7	3.3	3
14	Добраче-Љупча река	9	2.6	6.4	0
15	Бјелуша-Стаменића брдо	12	0	7	5
16	Љесковац-Бреково	10	1.8	8.2	0
17	Ариље-Сврачково	4.7	4.0	0.7	0
18	Северово-Крушчица	11	0	8.9	2.1
19	Шевел-Клокоч	5	5.0	0	0
20	Рудине-Црепана	7	5.1	1	0.9
21	Врбице-Милићево село	4	2.5	1	0.5
22	Ћирјаковићи-Љетине	6	3.0	2	1
	Укупно	245.7	99.7	118	28

Густина путне мреже на територији општине Ариље износи 0.87 км/км² што је више од просека централне Србије и Златиборског округа. Степен изграђеност путне мреже са путевима са савременим коловозом, на подручју Општине такође је изнад просека Округа и централне Србије, али су асфалтни застори на овим путевима већином дотрајали.

Веза са другим видовима саобраћаја своди се првенствено на везу са железничком пругом у Пожеги. На територији Општине су заступљени и пешачки и бициклически саобраћај, који се обавља на малим релацијама и претежно у градском подручју Ариља, као и мањим обимом дуж државног пута првог реда. Јавни превоз за локалне потребе се огледа у аутобуским линијама Ариље-Крушчица-Висока и Ариље-Добраче-Бјелуша.

4.4.2. Водопривредна инфраструктура

Системом за водоснабдевање општине Ариље покривено је градско језгро и 12 околних месних заједница, које су у непосредној близини града или се налазе у равничарском делу општине (у Зони насеља Ариље и у Зони државног пута првог реда и реке Моравице). Овим водосистемом је обухваћено око 60% становништва општине Ариље.

Општина Ариље спада у значајне произвођаче воде за пиће у регионалном контексту, чему је допринео развој међуопштинског система за водоснабдевање "Рзав" (Регионални систем за снабдевање становништва водом-подсистем "Рзав"). Овај систем сада

опслужује водом становништво и привреду насеља у општинама Ариље, Пожега, Лучани, Чачак и Горњи Милановац. Вода се захвата из живог тока реке Рзав на прегради „Шевел“, а пречишћава на ППВ „Рзав“, капацитета 1200 l/s.

Регионални водосистем "Рзав" снабдева водом за пиће око 250.000 становника и привредно-индустријске објекте Ариља, Пожеге, Лучана, Горњег Милановца и Чачка. Пуштен је у рад крајем 1993.године.

Пројектовани концепт водосистема "Рзав" заснива се на прикупљању и довођењу слободним падом акумулисаних вода реке Великог Рзава (са изградњом акумулације "Сврачково") до постројења за пречишћавање воде на брду Клик, затим њиховом пречишћавању и дистрибуцији воде за пиће до градских резервоара у Ариљу, Пожеги, Лучанима, Чачку и Горњем Милановцу. Према пројектној документацији изградња система "Рзав" је предвиђена у две етапе субсистем "Рзав 1" и субсистем "Рзав 2"), с тим што је прва етапа подељена на две фазе:

Прва фаза, са укупним капацитетом пречишћавања и дистрибуције питке воде до 1200 l/s, и то изградњом привременог водозахвата "Шевел" са потисним цевоводом до ППВ "Ариље", а затим и акумулације "Сврачково". Као извориште сирове воде користи се привремени водозахват на отвореном току "Шевел", изграђен поред истоимене бујичне преграде. Просечна количина испоручене воде ка конзумном подручју на годишњем нивоу је око 550 l/s. Будући да се ради о привременом објекту, након завршетка изградње и формирања акумулације "Сврачково", водозахват ће остати као резерва ради обезбеђења веће поузданости водосистема.

Друга фаза, са укупним капацитетом пречишћавања и дистрибуције питке воде од 2500 l/s, која ће се постићи изградњом узводних акумулација "Роге" ("Орловача") и проширењем ППВ-а "Ариље" са додатним цевоводом сирове воде. Воде Великог Рзава ће се користити вишенаменски са циљем производња електричне енергије, снабдевања водом становништва и индустрије, заштите од поплава, оплемењивање малих вода.

Водозахват на реци "Рзав", односно бујична преграда "Шевел", налази се око 1,5 km узводно Великим Рзавом од ушћа Великог Рзава у Моравицу. Водозахват "Шевел", лоциран је на крајње западном делу Врањског поља у проширеном делу речне долине Великог Рзава. После изласка из клисуре, узводно од преграде "Шевел", Рзав формира широку речну долину која се простире до Ариља и улива Великог Рзава у Моравицу. Објекат је, дакле, лоциран у долинском делу терена, док околни простор припада брдско-планинском рељефу са врховима вишим од 800 mnm. Речна долина је на kotaма од 332 mnm до 340 mnm, док је корито реке на самом водозахвату испод коте 300 mnm. Концепт овог решења је да се сирова вода захвата преко захватне грађевине уз механичко пречишћавање (аутоматске решетке и сита), а затим помоћу пумпне станице лоциране на левој обали Рзава (~200 m низводно од преграде), потискује до фабрике за прераду воде (капацитета 1200 l/s). Након третмана, вода се транспортује ка резервоарима општинских центара, односно ка крајњим корисницима.

Генерално, садашњи водоводни систем "Рзав" чини:

- водозахват сирове воде (на бујичарској прегради "Шевел"),
- систем за потискивање воде од водозахвата до постројења за прераду воде,
- постројење за прераду воде (ППВ.),
- систем за дистрибуцију воде од ППВ.-а ка конзумном подручју.

Водозахват - преграда "Шевел"

Бујичарска преградна "Шевел" на Великом Рзаву подигнута је после другог светског рата. Преграда је гравитационог типа, изведена од зидних контрафорова између којих је испуна од ломљеног камена. Узводна страна је обложена бетоном, док је слапиште и низводна страна зиданим каменом. Висина бране је 12,85 m, са слободним преливом димензија

23m x 3,25m, пропусне моћи око 281 m³/s. Преграда "Шевељ" је за потребе водосистема додатно реконструисана облагањем преливних површина и слапишта армирано-бетонским плочама.

По питању објекта за прихат површинских вода, искоришћен је постојећи захват (ван функције) намењен за малу електрану. У исти је уграђена аутоматска решетка и сита. Према резултатима мониторинга током 2013.год. и прве половине 2014.год, водостај Великог Рзава на профилу водозахвата "Шевељ" осцилује у интервалу од 2,75 метара, од коте 338.6 до коте 341.35 mnm. Кота прелива је 338.75 mnm, што указује да су у појединим периодима године, вода Великог Рзава само у функцији водоснабдевања и очувања биолошког минимума. Протицај, у зависности периода године варира од 876 l/s до 144478 l/s. Просечна количина воде која се захвата за потребе водоводног система "Рзав" у разматраном периоду, износи око 531 l/s.

Систем за потискивање воде до ППВ.

Вода захваћена из водотока, потискује се пумпањем до "фабрике воде" преко пумпне станице на левој обали Великог Рзава, низводно од преграде "Шевељ". У пумпну станицу је уграђено 5 агрегата капацитета око 1000 l/s, као и пратећа хидромашинска и електро опрема. Уз саму станицу је инсталиран трафо. Водозахват, црпну станицу и ППВ. повезује челични цевовод сирове воде дужине 2848 m, јединственог пречника - Ø1200 mm.

Постројење за прераду воде (фабрика воде)

Фабрика за пречишћавање воде изграђена је изнад Ариља, на падинама брда Клик. Пројектована је за фазну изградњу, и то у првој фази за прераду до 1200 l/s, а у коначној до 2300 l/s, када се планира проширење само по питању броја таложница и филтра. Треба истаћи да је постројење предвиђено за прераду вода акумулација ("Сврачково", "Роге"), а не вода захваћених из површинског (живог) тока, те да технологија није примерена присуству појединих штетних материја у води (минерална уља, пестициде, полихроноване бифеноле ...).

Комплекс постројења обухвата објекте за мерење, регулацију и расподелу сирове и пречишћене воде, таложнице ламелног типа, озонаторе, брзе пешчане фитре, затим резервоар чисте воде, пумпну и компресорску станицу, објекте за складиштење и дозирање хемикалија, као и контролно-командни центар, лабораторију, енергетику, објекте за третман отпадних вода и пословни простор и инфраструктурне објекте (фабрички круг, саобраћајнице). Пречишћавање сирове воде на фабрици се састоји од: бистрења, озонирања, филтрације, завршног хлорисања и флуорисања. Технолошке отпадне воде са постројења (муљ из таложница и воде од прања филтра) усмеравају се испод филтра, ка постројењу које одваја муљ од воде, а затим одвози на депонију. Складиштење и одржавање судова и опреме за дозирање хемикалија у технолошком процесу је у посебним објектима. Посебан део објекта је намењен за складиштење и дозирање хлора. За прање филтра изграђена је пумпна станица са три пумпе а у њеној непосредној близини и енергетски блок са трафоима.

Од унутрашње инфраструктуре у зони фабрике, издвојена је технолошка, кишна и фекална канализација као и мрежа цеви за транспорт воде и хемикалија.

Систем за дистрибуцију воде од ППВ. од конзумног подручја

Након третирања до потребног квалитета, воде се посебним системом усмеравају ка градским резервоарима (конзумном подручју). У основи дистрибутивни систем чине: резервоар чисте воде, цевоводи са објектима, мерно-редукциони блок, станица за дехлорисање и хидраулички чвор "Брђани".

Резервоари у оквиру фабрике воде, укупне запремине 8200 m³, се налазе испод филтарских поља и у кругу фабрике. Магистрални цевовод до рачве за Лучане изведен је

за потребе прве фазе, док је од Лучана до Горњег Милановца, као и за одвојке ка Ариљу, Пожеги и Лучанима за коначни капацитет. Ваздушни вентили, муљни испусти, опрема за испирање цевовода и пресечни затварачи су стални објекти на цевоводу. Будући да цевовод има велику дужину изграђене су станице за дохлорисавање у Рошцима, Љубићу, Бељини и у склопу хидрауличког чвора Брђани. Допремање воде до резервоара Горњег Милановца се делом обавља препумпавањем, са хидрауличког чвора у Брђанима.

Управљање технолошким процесом и дистрибуцијом воде обавља се из командно-контролног центра (ККЦ) који је смештен на фабрици воде у Ариљу. На водоводном систему урађена је даљинска контрола, управљање, мерење и регулација свих технолошких и погонских параметара применом програ мобилних логичких контролера (ПЛЦ). Граница система даљинског мерења, регулације, контроле и управљања завршава се контролом нивоа воде у прикључним градским резервоарима. У ККЦ долазе информације у облику: телемерења, индикације стања, сигнализације, аларма и усмених информација особља из погона. Постављено је континуално мерење и архивирање битних физичко-хемијских величина потребних за вођење и контролу процеса: мерење протицаја и притиска на кључним местима, мерење нивоа, мутноће воде, резидуалног хлора, рН вредности, концентрације флуора у чистој води. Меморишу се такође и сви резултати лабораторијских анализа као и мерења електричних параметара у систему енергетског напајања. Контролу квалитета воде у свим фазама технолошког процеса обавља лабораторија на фабрици воде. Лабораторија је опремљена за праћење физичко-хемијских и бактериолошких параметара. Анализа квалитет воде на водозахвату у периоду неповољних временских прилика (обимних падавина или отапања снега), указује да је Велики Рзав подложен утицајима временских прилика, као резултат низа узрочно-последичних чиниоца (брдовито- планинску конфигурацију терена, стрмим падинама, ерозије, пољопривредне активности ...).

У циљу заштите акумулације "Ариље" од засипања наносом предвиђени су одређени радови. На узводном делу Великог Рзава (узводно од профила Сврачково) и на неколико његових притока (Приштевица, Љубишница, Катушница и Мегаре) пројектоване су преграде у циљу спречавања засипања бране Сврачково. За део тока од бране Сврачково до преграде "Шеваљ", као и за реку Мали Рзав са свим својим притокама није анализирана ова врста заштите, будући да се активни водозахват води као привремено решење. Преграде се граде у циљу заштите од засипања, односно представљају механичку заштиту од затрпавања, којом се заустављају велики комади стена, шљунак, песак, дрво и други материјали, али не и од раствора и суспензија (потенцијалних загађивача) који се гравитационо са водом транспортују до водозахвата, чиме угрожавају квалитет сирове воде.

Процеси ерозије на сливу Великог Рзава изазвани су од стране више чиниоца, од којих издвајамо: набраност терена, геолошки састав и вегетациони покривач. Најинтезивнија ерозија је издвојена на деловима слива притока - Дубоки поток, Чунгајски потоци, Мегаре, Катушница и др. Такође, голети (сипари - на више локација дуж долине Великог Рзава, деградирана земљишта), такође представљају повољне услове за развој ерозије. На стрмим падинама притока (3% и више) и тока Великог Рзава (0,75%) нема услова за задржавање наноса већ он бива пронет на ниже делове терена. Срачуната продукција наноса на сливу Великог Рзава до профила Сврачково износи 354,5 m³/km² годишње, од чега око 65 % доспева на низводне профиле.

Штета коју причињава ерозија је вишеструка. Огледа се у наносима (неорганским - стене, песак... и органским - хемијским и биолошким супстанцама који се налазе у или на земљишту), који се депоноју на нижим деловима терена или доспевају у површински ток. Као последица наведеног, долази до преграђивања мањих токова, стварања брана, испирања плодног тла, плављења пољопривредног земљишта и загађивања вода.

Заштита од ерозије и бујица у сливу Великог Рзава могућа је уз примену противерозионих радова, односно уз примену агротехничких и шумско-мелиоративних мера. Шуме су битан параметар у заштиту од ерозије. Смањена сеча шума и пошумљавање, у многоне побољшава заштиту терена.

На бази анализе постојећег стања, основна концепција заштите од поплава и уређења водотокова Велики Рзав и Моравице у наредном периоду чини изградња нових одбрамбених насипа, уз комплетирање, доградњу, реконструкцију постојећих насипа и њихово одржавање.

4.4.3. Електроенергетска инфраструктура

Електроенергетску мрежу формирају постојећи и планирани напојни водови, дистрибутивни водови и објекти. Од електроенергетске инфраструктуре у обухвату плана на територији општине Ариље пролази траса далековода ДВ 110kV бр. 1115/1 Ивањица – Пожега. који се простира (КО Пожега, КО Горобиле, КО Милићево Село, КО Грдовићи, КО Церова и КО Ариље) и постојећа трафостанице (ТС) снаге 110kV у КО Ариље.

Електродистрибутивна мрежа 35kV, изграђена као надземни вод, је застарела и неопходна је њена ревитализација, као и обезбеђивање директне везе ТС 110/35/10kV „Ариље“и ТС 35/10kV „Латвица“.

Анализом електродистрибутивне мрежа 10kV, утврђено је да укупна енергија коју постојећи водови могу да пренесу у поједине зоне задовољава потребе.

Нове водове предвидети ради санације дотрајалих водова, и обезбеђивања резервног напајања као и обезбеђивања потребне енергије за нова насеља или веће потрошаче.

Развој енергетске инфраструктуре на планском подручју засниваће се на: успостављању ефикасног система планског управљања и експлоатације изграђених енергетских ресурса, уз примену савремених решења и модернизације постојећег система преноса, изградње нових и дистрибуције енергије према међународним стандардима; стварању услова за континуирано, поуздано и рационално напајање електричном енергијом подручја и интензивирање коришћења обновљивих извора енергије.

4.4.4. Термоенергетска инфраструктура

Тренутно није у функцији ни један високостандардни даљински систем снабдевања топлотном енергијом. Изграђен је магистрални гасовод РГ-08-18 од Пожеге до Ариља са Главном мерно регулационом станицом ГМРС „Ариље 1“, али није пуштен у рад. Такође постоји котларница на дрвну сечу, која је предвиђена за снабдевање топлотном енергијом јавних објеката у центру Ариља, али ни она није пуштена у рад.

Стање термотехничких инсталација на подручју обухвата плана може се сматрати као неповољно јер се за добар део потребне енергије за потребе грејања и припреме топле воде како за потребе домаћинства тако и привреде користи електрична енергија, те конвенционална горива.

Планирано је снабдевање гасом подручја просторног плана општине Ариље, које ће се вршити путем магистралног гасовода РГ-08-18 од Пожеге (главни разводни чвор - ГРЧ "Пожега") до Ариља и даље до Ивањице.

Обновљиви извори енергије представљају потенцијал који би, уз рационално коришћење, могли да смање увозну зависност земље и штетне последице на животну средину. Због тога је, у циљу одрживог економског развоја, уз стабилну енергетску политику, неопходно ангажовање и коришћење обновљивих извора енергије (енергије биомасе, сунца и ветра).

4.4.5. Електронска комуникациона инфраструктура

Један од значајнијих магистралних праваца оптичких каблова на подручју Републике Србије је правац Пожега-Бољаре (граница са Црном Гором), као део значајног правца Београд-Јужни Јадран. Овај правац представља важан национални и међународни саобраћајни и телекомуникациони правац јер перспективно повезује транзитно подручје Београд са Републиком Српском и Црном Гором.

4.4.6. Комунална инфраструктура

4.4.6.1 Управљање отпадом

Адекватан третман и одлагање отпада један је од већих проблема општине Ариље, посебно обзиром да на територији општине не постоји званична депонија за одлагање отпада.

На територији општине постоје различите врсте отпада: комунални отпад: чврсти комунални отпад; кабасти отпад; биолошки комунални отпад; грађевински отпад; опасни медицински отпад и друге врсте опасних отпада (фармацеутски отпад), отпад из фотографских лабораторија, отпад од заштитних средстава у пољопривреди, индустријски отпад.

Са територије општине комунални отпад се прикупља од стране ЈКП Зелен и превози се на регионалну депонију Дубоко у Ужицу. Отпад се на локацији привременог претоварног места даље пребацује у трансфер возила регионалног центра и вози на регионалну депонију. На истом простору се налази рециклажно двориште у којима се прикупља суви и мокри селектовани отпад. Према локалним и регионалним плановима управљања отпадом, претоварна места ће се развијати у правцу стварања еколошких центара за складиштење и других токова отпада, а уколико се укаже потреба могу прерасти и у трансфер станицу.

Обухват прикупљања отпада није на задовољавајућем нивоу (није покривена цела општина). Примарна селекција је покренута 20120.године у оквиру ужег урбаног подручја. На подручју општине не постоје депоније за одлагање посебних категорија отпада, као што је грађевински отпад, животињски отпад и други отпад из пољопривреде (не постоји сточно гробље), нити је решено збрињавање опасног отпада (медицинског).

4.4.6.2 Комуналне зоне

Пијаце (зелене и кванташке) су углавном позициониране у гушће насељеним деловима општине. Уочен је недостатак санитарно хигијенских елемената за њихово безбедно функционисање. Сточно гробље не постоји а угинуле животиње и отпад животињског порекла углавном се генерише са другим отпадом.

4.5. НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНА И ПРИРОДНА ДОБАРА

4.5.1. Непокретна културна добра

Непокретна културна добра на територији општине Ариље састоји се од низа познатих заштићених и категорисаних културних добара. Материјално културно наслеђе очувало се у виду археолошких локалитета, сакралних споменика, објекта профане архитектуре, објеката народног градитељства, урбаних и руралних историјских целина, меморијалних споменика из давне и ближе историје.

Међу утврђеним културним добрима од изузетног значаја убраја се споменик културе Црква светог Ахилија. Културно добро од великог значаја споменик културе Црква светог Николе у Брекову, као и културна добра Манастир Клисурска у Добрачи и Кућа Перке Крчевинац (народног хероја Стевана Чоловића) у Радобуђи.

Културна добра која уживају предходну заштиту заступљена су у виду објекта сакралне архитектуре и народног градитељства, просторно културно – историјске целине и археолошких налазишта.

Табела бр.4 : Културна добра која уживају претходну заштиту

Назив КД	Врста КД	Локација
Црква Свете Тројице	објект сакралне архитектуре	Бјелуша
Чардак Милоша Максимовића	објект народног градитељства	Бреково
Старо језгро града Ариље (део улице Светог Ахилија са деловима некадашње градске чаршије)	просторна културно-историјска целина	Ариље
Градина и црква Светог Илије	археолошко налазиште	Трешњевица (код манастира Клисуре)
Локалитет Црквине	археолошко налазиште	Висока, засеок Алексићи
Праисторијски тумул код средње школе	археолошко налазиште	Ариље
Локалитет Манастир*	археолошко налазиште	Висока, код засеока Стаменићи
Локалитет Грчко гробље*	археолошко налазиште	Висока, Обрешци (остаци старог гробља)
Локалитет Раванчица*	археолошко налазиште	Висока (остаци старе цркве)
Локалитет Јеринин град*	археолошко налазиште	Висока (остаци фортификационог објекта)
Локалитет Врањешка стијена*	археолошко налазиште	Радобуђа (праисторијско насеље)

4.5.2. Заштићена природна добра

На територији општине Ариље, налазе се два заштићена природна добра, споменик природе: Крашки извор Бјелушка потајница и природна реткост биљна врста *Ilex aquifolium*.

Крашки извор Бјелушка потајница, у селу Бјелуша на месту званом Луке, стављен је под заштиту као споменик природе, површине 2 45 17 ha. Сврстан је у III категорију заштите, као значајно природно добро геоморфолошког порекла, на коме је успостављен други степен заштите. Овај интермитентни крашки извор (са прекидима у истицању воде) представља други крашки извор овог типа у Србији

Станиште заштићене биљне врсте *Ilex aquifolium*, у катастарској општини Радошево на локалитету Зеленика, установљено је Уредбом о заштити природних реткости, као природна реткост од изузетног значаја, I категорије заштите, а о њему се стара Завод за заштиту природе Србије.

Претходна истраживања

Према претходном просторном плану општине, на планском подручју налазе се пет природних добара за која је предложено успостављање претходне заштите, и то за: предеоце целине Округлица-Височка клисура и Орловача, термокрашки извор Височка бања, долину Малог Рзава, као и за два крашка врела у клисури Великог Рзава испод Округлице и Зимовника. Сва предметна подручја и локалитети сем долине Малог Рзава налазе се у оквиру подручја истраживања Специјалног резервата природе „Велики Рзав“. Простор око реке Велики Рзав обухвата клисуру са њеним залеђем и представља морфолошку целину која чини мозаик различитих станишта. Географски положај, геолошка подлога, геоморфолошке и климатске карактеристике учиниле су да се овај простор, као део очуване природе, одликује специфичним биљним и животињским врстама. У вегетацијском смислу простор припада планинском појасу. На ширем простору

око реке Велики Рзав јавља се шумска вегетација са алувијално-хидрофилним типовима шума, китњаково-грабовим, буковим и фригофилним четинарским шумама

Округлица-Височка клисура представља јединствени предеони склоп крашких висоравни и клисурастих долина (обухвата делове општина Ариље, Ивањица и Нова Варош) са значајним стаништима ретких и ендемичних врста, заштита и презентација хидрографских феномена и облика површинске крашке морфологије.

Предеона целина Орловача обухвата стрме, делом вертикалне долирске стране кречњачке клисуре Рзава усечене до 400 m дубине и дуге око 3 km. Клисура обухвата делове општина Ариље и Ужице – између села Крушчица и Равни. Ова предеона целина је значајна за заштиту са циљем да се очува фонд биљних и животињских врста. Заштита клисуре (ван профила планиране акумулације Роге и Орловача), као својеврсног феномена геонаслеђа, по одликама тектонског склопа и геолошком саставу.

У кањону Великог Рзава, у атару села Висока, налази се *топли извор минералне воде-Височка бања*. Вода избија из дубина у виду мехурића, на више места поред самог корита, а делом и у самом водотоку. Сами извори су на неприступачном месту. Прилази се једино уз реку и низ реку. Тек 1997.године изграђена је стаза, изнад самог водотока која води до бање. Општина Ариље тренутно ради на изградњи пута који ће отворити овај локалитет и омогућити његов обилазак и коришћење у сврху туризма. Вода истиче из подземног колектора (језера) по принципу спојених судова, и под сопственим притиском проналази отворе у стенама где је најмањи отпор, а то је најнижа тачка у кањону Рзава. Истичући из колектора, претходно загрејана у дубљим слојевима и избијајући на површину, меша се са речном водом и хлади се. Овакав тип кањонских извора је "музеј природних термалних раритета", једини ове врсте у Србији и бившој Југославији. Посебно су ретке "висеће терме", извори у стенама, изнад корита реке. Изворишта су на 600 m надморске висине. Поред самог корита а и у самом водотоку вода избија из дубина на више места у виду махурића. Температура воде је око 27°C а припада категорији калијум-магнезијум-хидрокарбонатним, олигоминералним, хипотермалним водама. Бања је од давнина позната по томе да лечи болести као што су реума, срчане тегобе, нервна обољења и значајно побољшава вид. Смештајни капацитети у приватном сектору су око 30 лежајева, а бања има два купатила отвореног типа. Организовање и коришћење бањске воде за лечење почиње 1936. године, али ни данас бања није довољно туристички искоришћена.

Тренутни статус природних вредности на територији плана

Завод за заштиту природе Србије реализовао је теренска истраживања подручја Великог Рзава у циљу валоризације простора и заштите.

Река Велики Рзав настаје у Мочиоцима у западном подножју планине Мучањ (1536 m), источно од планине Муртенице и јужно од Јавора. Формирају је Пресечка река која извире на обронцима планине Чемернице и Јамчица у селу Мочиоцима. Укупна дужина реке до ушћа у Моравицу у Ариљу износи 66,6 km. Долина Великог Рзава је клисурасто – кањонска (изразити кањонски делови су у области Округлице, Високе или на потезу од Радошева до Крушчице), а одликује се и мањим меандрима и лактастим скретањима. Веће леве притоке су Мала река, Бела река, Катушница, Љубишница, Приштавица итд. док су десне малобројне од којих се издваја Мали Рзав. Осим флувијалног рељефа, срећу се и облици крашког рељефа, а занимљиво је да се у самој долини налази и извор термалне воде бање Високо. У непосредној близини је и Бања Роге.

На основу резултата обављених истраживања одређена је прелиминарна граница природног добра и прелиминарне границе режима у категорији Специјални резерват природе. Будуће заштићено подручје Специјални резерват природе „Велики Рзав“ простираће се на територији пет општина: Ариље, Ивањица, Пожега, Чајетина, Нова Варош и Ужице.

Тренутно је Студије заштите специјалног резервата природе „Велики Рзав“ у процедури надлежног Министарства за заштиту животне средине. На основу података из Извода предметне Студије на територији општине Ариље налазе се следећи предложени локалитети у оквиру заштите 2 степена:

1. **локалитет Зимовник** – Бела река (Кршеви-Клисура-Округлицџа-Зимовник –Бела Река) (КО Бјелуша, КО Висока, КО Ђедовац) као и КО у оквиру општина Ивањице и Нове Вароши
2. **локалитет Висока** (КО Висока, КО Ђедовац)
3. **локалитет Радошево** (КО Радошево)
4. **Локалитет Орловача** (КО Крушчица) и КО у оквиру општине Ужице

Завод за заштиту природе Србије доставио је 19. децембра 2012. године Студију заштите Предео изузетних одлика „Долина Малог Рзава“ министарству надлежном за послове заштите животне средине, као надлежном органу. Даном постављања обавештења на интернет страници Министарства испуњени су услови за покретање поступка заштите овог природног подручја. На основу члана 42. став 8. Закона о заштити природе („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон) 2019.године Министарство заштите животне средине обавештава јавност о поступку покретања ревизије заштите природног подручја II (друге) категорије, као предела изузетних одлика „Долина малог Рзава”.

Мали Рзав се налази у средишњем делу западне Србије, припада регији Стари Влах и заједно са Моравицом, Великим Рзавом, Ђетињом и Скрапежом представља извориште Западне Мораве. Административно, изворишни део припада општини Ивањица (КО Шареник и КО Брезова), а већи део општине Ариље (КО Бјелуша, КО Радошево и КО Висока), на чијем простору се и налазе значајније природне вредности. Укупна површина Предела изузетних одлика „Долина Малог Рзава” износи 3409 ха 68 а 66 m². Највећи део површина налази се у приватном власништву (75,13 %), у власништву државе је 24,79 % и 0,08 % је у власништву Српске православне цркве. На целом природном добру успостављају се режим I степена заштите (60 ха 73 а 38 m²), II степена заштите (651 ха 03 а 78 m²) и III степена заштите (2697 ха 91 а 50 m²). Забележено је 11 ендемичних и субендемичних таксона (од чега 8 ендема и 3 субендема), 2 врсте од националног и међународног значаја, 2 врсте наведене у „Прелиминарној Црвеној листи флоре Србије и Црне Горе са статусима угрожености према критеријумима IUCN-а из 2001. године” (Ур. Стевановић В, 2002), односно на CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, Appendix 2) листи, 4 терцијарна и 1 глацијални реликт, као и 20 врста заштићених „Уредбом о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне” („Сл.гласник РС” 31/05, 45/05, 22/07, 38/08, 9/10 и 69/11). Већина од 75 врста птица које су присутне на подручју Малог Рзава строго су заштићене према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Сл. гласник РС”, бр. 05/10 и 47/11). Према истом Правилнику од 38 врста сисара присутних у истраживаном делу долине Малог Рзава, 16 је сврстано у категорију „строго заштићена дивља врста”, а 20 у категорију „заштићена дивља врста”.

4.6. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Подручје општине Ариље је у погледу стања животне средине у великој мери очувано. Према Просторном плану Републике Србије, Ариље (зона са воћарством и територије сеоских насеља ЈЛС) се налази у оквиру подручја квалитетне животне средине (шумска подручја, туристичке зоне контролисаног развоја, пољопривредне, воћарске и виноградарске зоне, подручја са природном деградацијом, ливаде и пашњаци, ловна и

риболовна подручја, водотоци II класе) са преовлађујућим позитивним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

За ова подручја треба обезбедити решења којима се елиминишу или умањују постојећи извори негативних утицаја, односно увећавају позитивни као компаративна предност у планирању развоја. Потребно је резервисати и чувати подручја од загађивања из стратешких разлога.

У општини Ариље нема привредних субјеката који значајно утичу на загађење животне средине. Највећи негативан утицај на животну средину имају отпадне воде које се непрећишћење изливају у корита река Рзава и Моравице. Поред изливања отпадних вода животну средину угрожава и неконтролисана употреба минералних ђубрива и средстава за заштиту биља, као и прекомерна експлоатација минералних ресурса (шљунка и камена).

4.6.1 Квалитет ваздуха

Квалитет ваздуха на сеоском подручју, у вишим деловима општине, је добар. Спуштањем у делове општине са мањом надморском висином квалитет ваздуха опада. Загађивање ваздуха се јавља у урбаним срединама општине као последица великог броја појединачних ложишта, непостојања даљинског грејања, коришћења чврстих горива (дрва, угаљ) и индустријских постројења.

Додатни извор загађивања ваздуха су саобраћај и неконтролисано спаљивање отпада из погона текстилне индустрије и у домаћинствима, спаљивање отпада у појединим индустријским погонима и спаљивање отпада на дивљим депонијама, укључујући биолошки отпад из пољопривредне производње и са зелених површина. Наведени извори загађења емитују сумпордиоксид (SO_2), оксиде азота (NO_x), угљенмоноксид (CO) и чађ, посебно у зимском периоду.

4.6.2 Квалитет земљишта

Подручје општине Ариље одликује се разноврсним типовима и подтипovima земљишта. Земљишта су изразито хетерогена по производним вредностима, литолошкој подлози, старости, дубини активног слоја, водном и ваздушном режиму и др., што опредељујуће утиче на начине њиховог коришћења.

Основни узрок угрожавања земљишта је прекомерно и неконтролисано коришћење хемијских средстава у пољопривреди (вештачка ђубрива, пестици итд), посебно у зонама интензивне пољопривредне производње и као последица дуготрајне интензивне производње малина. Са друге стране, само 16% од укупних пољопривредних површина је земљиште од прве до четврте бонитетне класе док земљишта слабијих класа (V, VI, VII и VIII) заузимају 83.3% укупних пољопривредних површина.

Велике површине земљишта у општини Ариље у брдско-планинској регији, без обзира на вегетацију којом су обрасле, су на подлогама подложним ерозији. На оваквим теренима мањи и већи водотоци су углавном бујичарског карактера и лако усецају дубока корита стрмих обала услед чега су на дубљим земљиштима честе појаве вододерина и јаруга.

Подручје најинтензивније ерозије је са леве стране Великог Рзава, око ушћа Катушнице (десна обала Катушнице припада територији општине Ариље, КО Ђедовац).

Поред природних чинилаца, антропогено дејство је такође узрок ерозивних процеса. Неодговарајући начин коришћења земљишта, промене природне вегетације, претварање шумског у пољопривредно земљиште у ранијем периоду, крчење шума и прекомерне сече су најзначајнији узроци ерозије. У периоду од педесетих година прошлог века па све до данас, вршено је вештачко пошумљавање свих ерозијом нападнутих површина, без обзира на намену: шумска земљишта, деградиране шуме и пољопривредна земљишта.

Такође је услед миграционих кретања становништва од села ка граду, старења и депопулације села долазило и до природног обрастања запуштеног пољопривредног земљишта. Вештачко пошумљавање је у највећој мери вршено четинарским врстама (смрча, црни и бели бор и мале количине ариша, дуглазије, америчког бора итд), а од лишћара је коришћен багрем за изразито ерозивне терене и у мањој мери топола за предео алувијума. Ових култура на територији општине има у приватном и државном власништву и оне су уколико су очуване у категорији високих шума.

4.6.3 Квалитет вода

Велики и Мали Рзав су реке са веома чистом водом богатом кисеоником. Присуство пастрмке и пеша у горњим токовима река указује на њихов висок калитет. Овај квалитет воде се задржава до самог Ариља где се под утицајем испуштања непречишћених комуналних и индустријских отпадних вода квалитет погоршава до III класе. Из истих разлога вода Моравице је загађена са ивањичке територије. Други узрок загађивања вода је неконтролисано коришћење хемијских средстава у пољопривреди. Квалитет вода из изворишта и бунара је задовољавајућег квалитета.

Канализациони систем општине није повезан нити довољно развијен ни на градском подручју ни у приградским насељима или већим сеоским центрима. Поједини делови приградских насеља имају засебне колекторе тако да у градску канализациону мрежу са збирним колектором нису укључени сви делови система. У овом колектору се сакупља око 70% отпадних вода из канализационе мреже и оне се из њега без претходног третмана испуштају у Моравицу. Остатак отпадних вода се из канализационих одвода без претходног третмана директно испушта у Велики Рзав или Моравицу. Градска канализациона мрежа је заједничка за индустријске, фекалне и атмосферске отпадне воде које се не пречишћавају. Постојеће и планиране активности везане за изградњу објеката на водотоковима за потребе водозабдевања и енергетике могу знатно да угрозе њихов постојећи еколошки статус.

5. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ПЛАНА

Визија и принципи просторног развоја проистичу из визија и принципа просторног развоја Републике Србије односно, Просторног плана Републике Србије и других просторних планова вишег реда (Регионални просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа, ПППИВ пегионалног подсистема Рзав, инфраструктурног коридора, регионалног система за пречишћавање отпадних вода) и специфичности овог подручја у просторно – функционалном смислу.

Визија развоја општине Ариље је дефинисана у постојећим стратешким документима и она гласи: „Ариље је заједница здравих и задовољних људи и очуване природе. Уређеношћу и предузетничким духом привлачи знање и капитал и лидер је економског развоја региона.”

Основни циљ просторног развоја општине Ариље је организовано активирање просторних потенцијала општине Ариље и њихово ствљање у функцију развоја у складу са принципима одрживости.

Основни циљ израде Измена и допуна просторног плана јесте преиспитивање важећег планског решења у контексту нових развојних капацитета Општине, као и преиспитивање и дефинисање граница грађевинских подручја, површина јавне намене, услова уређења и правила грађења за планиране намене, инфраструктурно опремање грађевинског земљишта утврђивањем траса, коридора и капацитета за саобраћајну, енергетску и комуналну инфраструктуру.

Циљ израде Измена и допуна Плана јесте ажурирање планског основа за организацију, коришћење, уређење и заштиту простора општине Ариље, који треба да доведе до организованог активирања просторних потенцијала Општине и усмеравања њеног даљег просторног развоја у оквирима одрживости.

У оквиру наведеног циља приорите имају следеће смернице: ажурирање података у оквиру анализе постојећег стања; усклађивање са плановима вишег реда који су донети након усвајања Просторног плана општине Ариље; израда уређајних основа за делове насеља Грдовићи, Богојевићи, Латвица, Ступчевићи, Трешњевица, Миросаљци, Драгојевац и Вирово; редефинисање правила грађења; преиспитивање потребе и могућности израде трансфер станице; редефинисање примене правила градње за пољопривредно и шумско земљиште; редефинисање компатибилних садржаја; дефинисање зоне непосредне санитарне заштите изворишта привременог водозахвата; редефинисања правила идентификације припадности локација дефинисаним зонама; озакоњење бесправно изграђених објеката као и измена и допуна правила којима се уређује изградња малих хидроелектрана.

Просторни план треба да дефинише основне смернице политике просторног развоја општине Ариље и стратешког оквира за предузимање мера и примену највиших стандарда, како би се обезбедио одржив, паметан, инклузиван и равномеран развој општине Ариље, у циљу већег степена валоризације, како територијалног и људског капитала, тако и природних ресурса и културно-историјског наслеђа подручја.

Основни циљеви у области саобраћајне инфраструктуре су:

- стварање услова за развој свих облика саобраћаја како би се подстакло развој руралних подручја и спречила депопулација села;
- будућа саобраћајна мрежа општине Ариље треба у будућности да буде сегмент саобраћајне мреже на нивоу перспективних интеррегионалних повезивања овог простора са окружењем;

- изградња нових саобраћајних капацитета: инфраструктурни коридор Београд – Јужни Јадран, деоница Пожега – Бољаре. чијом реализацијом ће се остварити нова веза општине са интеррегионалним и међународним инфраструктурним коридорима;
- формирање затвореног система општинских путева како би се насељима обезбедила доступност из више праваца;

Као делови основног стратешког циља у области водопривреде, на подручју општине систематизовани су следећи циљеви:

- дефинисање водопривредног развоја и могућности водопривреде као подстицајног, или ограничавајућег фактора у оквиру других компонената развоја подручја;
- интегрално, комплексно, рационално и јединствено коришћење водних ресурса, како за водоснабдевање становништва, тако и за подмирење потреба осталих корисника вода;
- осигурање заштите и унапређење квалитета вода до нивоа несметаног коришћења вода за предвиђене намене, као и заштита и унапређење животне средине уопште и побољшање квалитета живљења људи;
- очување и унапређење заштите од поплава, ерозија и бујица, као и других видова штетног дејства вода, при чему се и други системи (урбани, привредни, инфраструктурни итд.) упућују како да усмере свој развој да би се заштитили од штетног дејства вода;
- унапређење свих делатности на водама и око њих, како би се успешно могли реализовати други циљеви у области водопривреде;
- заштита и уређење сливова са гледишта развоја водопривредних система и развоја других водопривредних грана, посебно шумарства, путем заштите и ревитализације угрожених екосистема, антиерозионог газдовања шумама, унапређења естетских вредности, очувања и унапређења археолошких, историјских, биолошких, геолошких и других природних и створених ресурса и вредности.

Основни стратешки циљеви у области Енергетске инфраструктуре:

- стимулисање примене нових технологија производње енергије, нарочито оних које доприносе рационалном коришћењу, штедњи енергије и заштити животне средине, као и коришћењу обновљивих извора енергије;
- сигурно, квалитетно и поуздано снабдевање енергијом и енергентима кроз технолошку модернизацију енергетских објеката;
- рационализација потрошње енергије и смањење негативних утицаја енергетских објеката на животну средину;
- супституција електричне и топлотне енергије енергијом произведеном из обновљивих извора;
- повећање енергетске ефикасности у свим секторима грађевинарства, саобраћаја и комуналних услуга, што је и у економском интересу, од значаја за заштиту животне средине, а у контексту одрживог коришћења и очувања природних ресурса.

Основни стратешки циљеви у области заштите животне средине и природних добара:

- унапредити систем заштите животне средине успостављањем интегралне заштите

животне средине и њених основних чинилаца,

- обезбеђење плана и програма за смањење загађења и прилагођавања климатских промена у складу са националним плановима и вишим планским документима; обезбедити план заштите и превенције од екстремних временских непогода;
- обезбеђење интегрисане заштите природних вредности на планском подручју, развој комплементарних делатности у складу са режимима заштите простора. Поред тога, очување и унапређење укупних природних вредности и ресурса планског подручја.
- уређење, одрживо коришћење и заштита предеоних вредности клисура и долина Великог и Малог Рзава, долине Моравице и читаве хидрографске мреже, планина, врхова и површи, малинастих поља, шумских комплекса и ливада, културне баштине планског подручја и др.
- постизање равнотеже између еколошких, економских и друштвених чинилаца одрживог развоја планског подручја, релативизацијом конфликта између заштите простора и привредног развоја, развоја саобраћајних и инфраструктурних
- система, као и развоја локалне заједнице, односно унапређења квалитета живљења локалног становништва у циљу његовог задржавања
- успостављање ефикасног система управљања заштитом и развојем подручја, као и заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби.

6. ПЛАНИРАНА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА И ПРЕДЛОГ ОСНОВНИХ УРБАНИСТИЧКИХ ПАРАМЕТАРА

6.1. Планирана претежна намена површина за територију општине, биланс површина

Територија општине Ариље заузима површину од око 349,23 km² и подељена је на 22 катастарских општина. На простору општине Ариље исказане су четири основне намене земљишта: пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште. Намена простора са билансом површина, дата је у табели бр. Биланс планиране намене земљишта за општину Ариље у целини.

Приликом израде Нацрта планског документа и потпуног сагледавања простора и потреба, десиће се и измене у приказаном билансу површина.

Површине катастарских општина као и њихове границе, неће се мењати. Границе грађевинских подручја насеља као и границе грађевинских подручја изван грађевинских подручја насеља претрпеће измене које ће бити утврђене кроз Нацрт планског документа.

Све планиране измене дешаваће се у сврху очувања пољопривредног земљишта.

Подаци који су дати у Табели бр. 5 очитани су са графичког прилога „Граница Плана са планираном претежном наменом површина“

Табела бр. 5 Биланс планиране намене земљишта

Р.б.	Основна намена земљишта	Површина у ha	Површина у %
1.	Пољопривредно земљиште	17.505	50%
2.	Шумско земљиште	14.890	42,6%
3.	Водно земљиште	824	2,4%
4.	Грађевинско земљиште	1.704	4,8%
	4.1. Грађевинско земљиште у грађевинском подручју	774	
	4.2. Грађевинско земљиште изван грађевинског подручја	930	
Σ	Укупна површина обухвата просторног плана	34.923	100

6.2. ПРЕДЛОГ ОСНОВНИХ УРБАНИСТИЧКИХ ПАРАМЕТАРА

Правила грађења представљају скуп међусобно зависних правила и услова који се односе на грађевинско земљиште, као и на уређење и грађење у оквиру пољопривредног, шумског и водног земљишта.

Правила грађења овог Плана представљају смерницу за даљу планску разраду на подручју општине Ариље, и то кроз:

- План генералне регулације

- Израду урбанистичких планова на простору ван грађевинског подручја у складу са законском регулативом за конкретну намену имајући у виду могуће пратеће и компатибилне намене.

6.2.1 ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ

Грађевинско земљиште Општине чини грађевинско земљиште у грађевинском подручју насеља и грађевинско земљиште изван грађевинских подручја насеља, намењено за зоне кућа за одмор и рекреацију, површине за верске објекте, радне зоне односно површине за индустрију, производњу и комерцијалне делатности, површине за туристичко-рекреативне садржаје, комуналне површине и коридоре јавне друмске инфраструктуре.

Граница јединственог грађевинског подручја насеља Ариље дефинисана је у Плану генералне регулације за грађевинско подручје општине Ариље ("Сл. гласник Општине Ариље" број 1/17). Планом генералне регулације дефинисана су општа и посебна Правила грађења за цело грађевинско подручје општине и насеља Ариље.

Овим изменама и допунама дата су правила грађења за објекте на грађевинском земљишту и земљишту које испуњава услове да постане грађевинско и ван грађевинско земљиште и то по зонама:

- Грађевинско земљиште у оквиру формираних центара насеља
- Грађевинско земљиште изван формираних центара насеља,
- Грађевинско земљиште у оквиру насеља за која се раде урњџајне основе (мешовита стамбено пословна зона уз државни пут првог реда).

Правила грађења из овог плана односе се на укупан обухват плана, осим за насеља која су овим планом предвиђена за даљу урбанистичку разраду.

Правила грађења се састоје од Општих правила која се односе на све зоне и површине и Посебних правила, која се односе само на изградњу у одређеној зони односно површини (у грађевинском подручју, ван грађевинског подручја, на пољопривредном земљишту, на шумском земљишту и на водном земљишту).

Општа правила за површине и објекте јавних намена

Површине и објекти јавних намена у обухвату Плана чине постојеће и планиране јавне службе и инфраструктурни системи (објекти и мрежа).

Јавне службе (образовање, здравствена заштита, дечја заштита, социјална заштита, комуналне делатности, култура, управа, спорт и рекреација) могу се градити на комплексима предвиђеним за конкретну намену, али и у свим зонама намењеним становању, центрима и услугама, у приватној иницијативи, под условом да задовоље нормативе и критеријуме за одговарајућу делатност и услове непосредног окружења.

Посебна правила грађења јавних служби и инфраструктурних система биће дефинисана у Нацрту Плана.

Општа правила за површине и објекте осталих намена

Правила грађења садрже:

- 1) намену објеката и простора који се могу градити у појединачним зонама под условима утврђеним планским документом, односно намену објеката и простора чија је изградња забрањена у тим зонама;
- 2) правила за парцелацију, препарцелацију и формирање грађевинске парцеле, као и минималну и максималну површину грађевинске парцеле;
- 3) положај објеката у односу на регулацију и у односу на границе грађевинске парцеле;
- 4) највећи дозвољени индекс заузетости или највећи дозвољени индекс изграђености грађевинске парцеле;

- 5) највећу дозвољену висину (одређује се висинским котама) или спратност објеката;
- 6) услове за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели;
- 7) услове и начин обезбеђивања приступа парцели и простора за паркирање возила.
- 8) евентуално и друге услове архитектонског обликовања, материјализације, завршне обраде, колорита и др.

У оквиру посебних правила грађења, дефинисана је основна намена, могуће пратеће намене и намене објеката чија градња је забрањена у датој зони.

Основна намена је доминантна намена која је дефинисана на графичком прилогу 1. Планирана претежна намена површина.

Могуће пратеће намене су компатибилне намене које могу да буду допуна основној намени, али само под условом да та делатност не угрожава основну намену, јавни интерес и животну средину. Пратећа делатност може изузетно да буде и доминантна на појединим локацијама, под условом да не угрожава планирану основну намену шире зоне, јавни интерес и животну средину, и реализује се према правилима дефинисаним за основну намену.

Намена објеката која није дозвољена су све намене које својом функцијом могу да угрозе основну намену са било ког аспекта. Забрањене су све делатности које би угрозиле животну средину буком, вибрацијама, гасовима, мирисима, отпадним водама, и другим штетним дејствима, као и објекти који по архитектонско грађевинском склопу не одговарају карактеру захвата.

6.2.2. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Коришћење обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, вршиће се према условима утврђеним Законом о пољопривредном земљишту ("Сл. гласник РС", бр. 62/06, 65/08 - др.закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18-др.закон).

6.2.3. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

На шумском земљишту је забрањена градња. Дозвољена је изузетно изградња објеката за газдовање шумама, у складу са Законом о шумама (Сл.гл.РС бр. 30/10,93/12, 89/15 и 95/18-др.закон).

6.2.4. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

На водном земљишту је забрањена градња. На водном земљишту дозвољена је изузетно градња објеката у функцији водопривреде и одржавања водотокова у складу са Законом о водама(Сл.гл.РС бр. 30/10,93/12, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 - др.закон) и водопривредним условима.

6.3. Планирана претежна намена површина у насељима за која се раде уређајне основе, предлог основних урбанистичких параметра и биланс површина

На основу валоризације постојећег стања: подручја, природних и створених услова, просторно-планске документације, специфичности сваког појединачног насеља и демографских кретања, дефинисано је грађевинско земљиште у грађевинском подручју насеља и планирана намена површина.

У зависности од величине насеља, природних и створених услова дефинисане су следеће намене: централни садржаји, површине за породично становање, површине за привредне делатности (површине за индустрију и производњу и површине за комерцијалне делатности), површине за спорт и рекреацију, зелене површине, површине и објекти за саобраћајну инфраструктуру и површине и објекти у функцији водопривредне делатности, потоци кроз насеља и површине за гробља (и стара гробља).

На површинама за становање би била дозвољена изградња и економских објеката уз стамбени и пословни објекат, изградња сточних стаја и свих економских објеката који су пратећи, односно обавезни садржај уз сточне стаје. Производне делатности малог обима и трговина на велико на овим површинама би се дозволиле уз обезбеђивање услова заштите животне средине.

Површине за привредне делатности се планирају за реализацију првенствено производних, складишних и пословних објеката (и у комбинацијама). У зависности од постојећих могућности, у насељима за која се раде уређајне основе планиране су површине за индустрију и производњу и површине за комерцијалне делатности.

У насељима су задржане све постојеће површине и објекти за саобраћајну инфраструктуру и површине и објекти у функцији водопривредне делатности за које ће се Просторним планом дати услови за инфраструктурно опремање и уређење. У насељима су задржани сви постојећи коридори потока кроз насеље, а Просторним планом ће се дати услови за утврђивање њихове нове регулације, уређење, као и услови за паралелно вођење и укрштање саобраћајне и комуналних инфраструктурних мрежа. Површине за гробља се задржавају на постојећим локацијама у насељима.

ПОСЕБНА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ГРАЂЕВИНСКА ПОДРУЧЈА УРЕЂАЈНИХ ОСНОВА

Грађевинска подручја у оквиру формираних центара насеља (Трешњевица, Ступчевићи, Миросаљци, Драгојевац, Богојевићи, Вирово, Грдовићи и Латвица).

Објекти који се могу градити:	<ul style="list-style-type: none"> – индивидуални или двојни стамбени; – вишеспратни, колективни стамбени објекти, – пословни и мешовити стамбено-пословни; – економски објекти у функцији пољопривреде (без расхладних – уређаја); – пратеће услужне, трговинске, угоститељске, или занатске – делатности; – објекти од општег значаја школе, амбуланте, сеоски домови,
--------------------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> – социјална заштита и сл.; – спортско рекреативни, паркови и уређено зеленило, – верски објекти, – хотели до 50 лежајева – објекти у функцији развоја туризма до 0.5 ха површине комплекса
<p>Објекти који се могу градити на основу прописаног и потврђеног урбанистичког пројекта:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – хладњаче и складишта за пољопривредне производе за расхладним инсталацијама, – хотели преко 50 лежајева – објекти у функцији развоја туризма преко 0.5 ха површине комплекса, – бензинске станице – гробља или проширивање гробаља – за изградњу објекта јавне намене
<p>Положај објекта у односу на регулацију и у односу на границе грађевинске парцеле:</p>	<p>Грађевинска линија у насељима се по правилу одређује према грађевинској линији већине постојећих објеката.</p> <p>Грађевинска и регулациона линија се могу поклапати.</p> <p>За нову појединачну градњу на грађевинској парцели, где нема изграђених објеката према регулационој линији, грађевинска линија се по правилу одређује 5 м од регулације улице.</p>

	<p>Минимално одстојање главних објеката од међе суседне парцеле износи 2,5 м. Прописана минимална одстојања могу бити и мања уз сагласност међаша, али се дворишном делу плаца мора обезбедити колски пролаз у ширини од 2,5 м.</p> <p>Минимално одстојање за приземне помоћне објекте чија стреха није виша од 3 м (део до међе) може бити до 1 м, без отварања прозора ка суседној парцели.</p> <p>Минимално одстојање економских објеката и објеката са расхладним инсталацијама од објеката од општег значаја (школе, обданишта, амбуланте, домови културе и сл.) мора износити најмање 20 метара.</p> <p>Минимално одстојање економских објеката и објеката са расхладним инсталацијама од постојећих стамбених објеката мора износити најмање 10 метара.</p> <p>За изграђене и новопланиране објекте који су међусобно удаљени мање од 3м не могу се на суседним странама предвиђати ни задржавати отвори наспрамни стамбеним просторијама. Ово правило морају поштовати објекти (или делови објеката) направљени или планирани после изградње старијег објекта, док старији објекат задржава право првенства (стечено право), тј. задржавања постојећих отвора.</p>
Индекси:	<p>Највећи дозвољени индекс изграђености је 2,5.</p> <p>Највећи дозвољени индекс заузетости је 60%.</p>
Спратност:	<p>Највећа дозвољена спратност је:</p> <ul style="list-style-type: none"> – П+4 за вишеспратне колективне стамбене објекте – П+2+Пк за стамбене објекте и стамбено пословне објекте, – П+3 за пословне објекте. – П+1+Пк за објекте јавне намене – П+1 за економске објекте у функцији пољопривреде, <p>Висина надзетка поткровља износи највише 1,60 м.</p>
Објекти чија је градња забрањена:	<ul style="list-style-type: none"> – Индустијски објекти, – депоније отпада.

Зона ширења урбаног подручја Ариља (мешовита стамбено пословна зона уз државни пут I В реда).

У важећем просторном плану општине ова зона обухвата појас уз Државни пут I реда од границе Плана генералне регулације за центар општине, ка југу до насеља Дивљака и ка северу до границе са општином Пожега.

За ову зону у важећем просторном плану урађен је Шематски приказ уређења насеља, у оквиру овог појаса дефинисане су три зоне градње: зона претежног становања; зона претежног пословања; зона рестрикције градње. Изменом и допуном плана ова зона бити

разрађена кроз Уређајне основе насеља Трешњевица, Ступчевићи, Миросаљци, Драгојевац, Богојевићи, Вирово, Грдовићи и Латвица.

Објекти који се могу градити:	<ul style="list-style-type: none">- Зона претежног становања- индивидуални или двојни стамбени;- мешовити стамбено-пословни;- пословни;- економски објекти у функцији пољопривреде (без расхладних уређаја);- хладњаче површине до 150 м2 и спратности до П+0.- објекти јавне намене - школе, амбуланте, сеоски домови, социјална заштита и сл.;- спортско рекреативни, паркови и уређено зеленило,- верски- пратеће услужне, трговинске, угоститељске, или занатске делатности;- хотели до 50 лежајева- објекти у функцији развоја туризма до 0.5 ха површине комплекса- Зона рестрикције градње- индивидуални стамбени објекти за пољопривредно домаћинство, изузетно у случају замене постојећег стамбеног објекта или након поделе једног домаћинства,- економски објекти за потребе пољопривредног домаћинства,- помоћни објекти за потребе примарне пољопривреде, површине до 10 м2 у основи и спратности П+0 (објекти за смештај алата,- пумпи за воду, надстрешнице и сл.),
--------------------------------------	---

<p>Објекти који се могу градити на основу прописаног и потврђеног урбанистичког пројекта:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Зона претежног становања <ul style="list-style-type: none"> - хотели преко 50 лежајева - објекти у функцији развоја туризма преко 0.5 ха површине комплекса - хладњаче површине преко 150 м2. - бензинске станице - гробља или проширивање гробаља, - за изградњу објекта јавне намене - Зона претежног пословања <ul style="list-style-type: none"> - пословни; - индустријски - хладњаче и складишта са или без расхладних уређаја; - пратеће услужне или занатске делатности; - бензинске станице, - Зона рестрикције градње <ul style="list-style-type: none"> - регулација и уређење водотокова, - објекти који служе за одбрану од поплава, - објекти и системи за наводњавање и одводњавање пољопривредних површина, - објекти за експлоатацију подземних вода.
<p>Положај објекта у односу на регулацију и у односу на границе грађевинске парцеле:</p>	<p>Грађевинска линија за државни пут првог реда М21/1 износи 10 м, а за општинске и некатегорисане путеве 5 м од спољне ивице путног појаса.</p> <p>Минимално одстојање објеката од међе суседне парцеле износи 3 м. Прописана минимална одстојања могу бити и мања уз сагласност међаша, али се дворишном делу плаца мора обезбедити колски пролаз у ширини од 2,5 м.</p> <p>Минимално одстојање објеката од међе у пословној зони износи 5 м.</p> <p>Растојања економских објеката и хладњача, у стамбеним зонама, од суседних парцела износи најмање 15 метара. Ова одстојања могу бити мања уз сагласност власника суседних парцела, али не мање од 5 метара.</p> <p>Растојања економских објеката и хладњача, у стамбеним зонама, од постојећих стамбених објеката на суседној парцели износи најмање 20 метара. Ова одстојања могу бити мања уз сагласност власника суседних парцела на којима постоје изграђени стамбени објекти, али не мање од 10 метара.</p> <p>У контактним појасевима претежно пословне зоне са зоном</p>

	<p>претежног становања мора се подићи појас заштитног зеленила. Овај појас не може бити мањи од 3 м, уз обезбеђење противпожарних прилаза објектима.</p> <p>У стамбеној зони, минимално одстојање за приземне помоћне објекте чија стреха није виша од 3 м (део до међе) може бити до 1 м, без отварања прозора ка суседној парцели.</p> <p>За изграђене и новопланиране објекте који су међусобно удаљени мање од 3м не могу се на суседним странама предвиђати ни задржавати отвори наспрамни стамбеним просторијама.</p> <p>Ово правило морају поштовати објекти (или делови објеката) направљени или планирани после изградње старијег објекта, док старији објекат задржава право првенства (стечено право), тј. задржавања постојећих отвора.</p>
Индекси:	<p>Највећи дозвољени индекс изграђености:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Претежно стамбена зона - 2,3. - Претежно пословна зона – 2,8. - Зона рестрикције градње – 0,8 <p>Највећи дозвољени индекс заузетости:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Претежно стамбена зона - 50% . - Претежно пословна зона – 60%. - Зона рестрикције градње – 30%
Спратност:	<p>Највећа дозвољена спратност је:</p> <ul style="list-style-type: none"> - П+2+Пк за стамбене и стамбено пословне објекте. - П+3 за пословне објекте. - П+1+Пк за објекте јавне намене - П+1 за индустријске објекте и хале - П+1 за економске објекте у функцији пољопривреде, - П+0 за хладњаче са расхладним инсталацијама <p>Висина надзетка поткровља износи највише 1,60 м.</p>

Објекти чија је градња забрањена:	<ul style="list-style-type: none"> – Претежно стамбена зона <ul style="list-style-type: none"> – Индустијски објекти, – Откупна места за пољопривредне производе, – хладњаче и складишта за пољопривредне производе за расхладним инсталацијама, површине основе преко 150 м² – депоније отпада, – Претежно пословна зона <ul style="list-style-type: none"> – Стамбени објекти – објекти јавне намене -школе, амбуланте, сеоски домови, социјална заштита и сл.; – Зона рестрикције градње <ul style="list-style-type: none"> – Сви објекти који нису у функцији постојећег пољопривредног домаћинства
-----------------------------------	---

У наставку текста, за свако насеље за које се раде уређајне основе, дају се табеле са прегледом планираних намена и билансом површина. Подаци који су дати у табелама очитани су са графичког прилога уређајне основе за свако појединачно село.

Табела бр.6. Биланс планиране намене површина за насеље Грдовићи

Ред.бр.	Планирана намена површина у грађевинском подручју насеља Грдовићи	Површина у ha	%
1	Површине претежног породичног становања	89,6	83%
2	Површине за привредне делатности	4,3	4%
3	Површине за комуналне делатност	4,4	4%
4	Зона рестриктивне градње	2,9	2,8%
5	Површине за верске објекте	0,3	0,2%
6	Саобраћајне површине	5,9	6%
	Укупно грађевинско подручје	107,4	100%

Табела бр.7. Биланс планиране намене површина за насеље Вирово

Ред.бр.	Планирана намена површина у грађевинском подручју насеља Вирово	Површина у ha	%
1	Површине претежног породичног становања	232.1	95,3%
2	Површине за гробље	1,1	0,45%
3	Саобраћајне површине	10,33	4,24%
	Укупно грађевинско подручје	243,53	100%

Табела бр.8. Биланс планиране намене површина за насеље Богојевићи

Ред.бр.	Планирана намена површина у грађевинском подручју насеља Богојевићи	Површина у ha	%
1	Површине претежног породичног становања	184,5	63,3%
2	Површине за привредне делатности	92,9	31,9%
3	Површине за гробља	0,5	0,2%
4	Саобраћајне површине	13,4	4,6%
	Укупно грађевинско подручје	291,3	100%

Табела бр. 9. Биланс планиране намене површина за насеље Драгојевац

Ред.бр.	Планирана намена површина у грађевинском подручју насеља Драгојевац	Површина у ha	%
1	Површине претежног породичног становања	102,5	93.20%
2	Површине за верске објекте	0,28	0,25%
3	Површине за гробље	0,5	0,45%
4	Саобраћајне површине	6,7	6,1%
	Укупно грађевинско подручје	109.98	100%

Табела бр.10. Биланс планиране намене површина за насеље Латвица

Ред.бр.	Планирана намена површина у грађевинском подручју насеља Латвица	Површина у ha	%
1	Површине претежног породичног становања	125,4	93,7%
2	Површине јавне намена основна школа	0,9	0,66%
3	Површине за гробље	0,2	0,14%
4	Саобраћајне површине	7,4	5,5%
	Укупно грађевинско подручје	133,9	100%

Табела бр.11.Биланс планиране намене површина за насеље Миросалџи

Ред.бр.	Планирана намена површина у грађевинском подручју насеља Миросалџи	Површина у ha	%
1	Површине претежног породичног становања	290,47	92,6%
2	Површине за привредне делатности	2.2	0.70%
3	Површине јавне намена основна школа	1.38	0.40%
4	Површине за гробље	0.7	0.20%
5	Саобраћајне површине	18.9	6%
	Укупно грађевинско подручје	313.65	100%

Табела бр.12. Биланс планиране намене површина за насеље Ступчевићи

Ред.бр.	Планирана намена површина у грађевинском подручју насеља Ступчевићи	Површина у ha	%
1	Површине претежног породичног становања	497.56	91.2%
2	Површине за привредне делатности	29	5.3%
3	Површине за гробље	0.4	0.07%
4	Саобраћајне површине	18.1	3.6%
	Укупно грађевинско подручје	545.06	100%

Табела бр.13. Биланс планиране намене површина за насеље Трешњевица

Ред.бр.	Планирана намена површина у грађевинском подручју насеља Трешњевица	Површина у ha	%
1	Површине претежног породичног становања	247,5	92,8%
2	Површине за привредне делатности	5,1	1,9%
3	Површине за гробље	0,7	0,3%
4	Површине за верске објекте	0,9	0,3%
5	Површине јавне намене основна школа	0,8	0,3%
6	Саобраћајне површине	11,7	4,4%
	Укупно грађевинско подручје	266,7	100%

7. ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ ПЛАНИРАЊА У ПОГЛЕДУ УНАПРЕЂЕЊА НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

Позитиван ефекат реализације планских поставки које произилазе из планских решења односе се на валоризовање потенцијала, њихово планско унапређење и одрживо коришћење.

Просторним планом ће се обезбедити основне смернице политике просторног развоја Општине у смислу дефинисања будуће дугорочне визије и стратегије које ће омогућити предузимање мера у циљу оних елемената који су важни са аспекта повећања територијалног капитала и очувања вредности карактера предела, односно оних карактеристика које формирају идентитет Општине.

Користећи своје компаративне предности, а имајући у виду укупне и посебне потенцијале општине Ариље, основни развојни приоритет треба да буде ревитализација укупне привреде и развој ефикасне привредне инфраструктуре, уз активну и атрактивну политику привлачења инвеститора, уз императив заштите и очувања животне средине, а у циљу побољшања квалитета живота становништва.

Очекивани ефекти планирања у погледу коришћења пољопривредног земљишта и развоја пољопривреде су очување површина и квалитета пољопривредног земљишта ради обезбеђивања хране високе здравствене вредности, повећања извозне конкурентности, обнављања, очувања и побољшања екосистемских услуга руралних подручја, повећања економске ефикасности коришћења земљишних ресурса.

Применом планских решења очекује се усклађивање газдовања шумама у обухвату Просторног плана са одрживим развојем, еколошким, економским и социјалним принципима.

Израдом Просторног плана очекује се просторно, функционално, економски, социјално и еколошки уравнотежен урбани развој насеља Општине, јачање идентитета насеља на основу културне, природне и привредне матрице, рационално коришћење ресурса, усаглашавање просторно-функционалне матрице сваког насеља са капацитетима средине, разрешавање конфликтних интереса и развојних проблема у простору, подизање квалитета физичког простора, заштита јавног интереса, јавних добара и јавног простора.

Планским решењима треба да се постигне: рационална организација и уређење простора, коришћење простора усклађено са могућностима и ограничењима условљених стеченим антропогеним и природним вредностима, са потребама дугорочног социјалног и економског развоја; дефинисање мера за заштиту и одрживо коришћење; туристичка валоризација културне и природне баштине; обезбеђење просторних услова за реализацију концепта трајно одрживог (уравнотеженог) развоја; утврђивање мера за обезбеђење адекватне превенције, минимизирања, мониторинга и контроле свих облика деградације и загађивања животне средине.

Израдом Просторног плана уградиће се услови и смернице дати плановима вишег реда, ради обезбеђивања просторних услова за уређење и изградњу јавних служби (постојећих јавних служби, недостајућих а обавезних јавних служби, односно јавних служби за које се исказе интерес за њиховим организовањем и економска основа), очување и одрживи развој постојећих комуналних система као предуслов квалитетног живота и рада, правци пружања саобраћајне, водопривредне, енергетске и електронске комуникационе инфраструктуре, услови за заштиту природних и непокретних културних добара и услови за заштиту животне средине.

ГРАФИЧКИ ДЕО

ПРИЛОГ

**Одлука о изради измене и допуне просторног плана
општине Ариље**

